Whittyntoni Editio cum interpretamento Frãcisci Nigri diomedes de accẽtu in pedestri oratiõe potius q̃ soluta obseruando.

ACcentus est acutus vel grauis vel inflexe elatio ora
tionis vocis vtentio vel inclinatio aut inflexo sono regens verba.
Nam vt nulla vox sine vocali ita sine accentu nulla est ꝛ est accentus
vt quidẽ recte putauerũt velut aĩa vocis. Accẽtus dictus ab accanẽ
do: qd̃ sit quasi qdẽ cuiusqꝫ sillabe cãtus apud grecos ideo ꝓsodia dr̃
Accentus quidẽ fastigia vocauerũt: que pro capitibus litterarum ponerẽtur: alij
tenores vel tenos appellant: nõnulli cacumina remere maluerũt. Sunt vero tres
Acutus Grauis: et qui ex duobus factus est. Circumflexus. Ex ijs acutus in cor-
reptus semper: interdum productis sillabis versatur. Inflexus in ijs que produ-
cũtur. Grauis aũt pro se nunq̃ consistere in vllo verbo potest: sed in ijs in quibus
inflexus est acutis. Ceteras sillabas obtinet ĩ grecis itaqꝫ dictionibus: cũ acutus
tria loca teneat vltimũ penultimũ ꝛ antepenultimũ. Circumflexus autẽ quotlibet
sillabaꝝ sit dictio nõ tenebit nisi penultimũ locũ Oĩs igiẗ pars orõnis hãc rationẽ
ꝓnũciatiõis detinet.. Oĩs vox monosillaba aliq̃d signis si breuis est acueẗ vt mel
fel: ꝛ si positione lõga siũt acutũ scꝫ tenorẽ habebit vt ars pars pix nix. Si aũt lõga
natura siũt flecteẗ vt lux spes/flos/sol/mõs/fõs/lis. Oĩs ꝟo disillaba ꝑorẽ silla-
bã aut acuit aut flectit. Acuit vel cũ breuis est vtraqꝫ vt citus latus erat vel cũ po
sitiõe lõga est vtraqꝫ vt solers vel alterutra positiõe lõga dũ ve natura longa sit vt
põtus cohors. Si vero prior sillaba natura lõga ꝛ seq̃ẽs breuis fiunt flectiẗ prior
vt luna/roma. In trisillabis aũt ꝛ terrasillabis ꝛ deinceps scd̃a sillaba ab vltĩa sꝑ
obseruãda si hec sit natura lõga flectiẗ vt romanus/cethegus/marinus/crispinus
amicus/sabinus/quirinus lectica. Si vero eadẽ positiõe lõga penultĩa positione
lõga fiunt acueẗ vt catullus metellus marcellus. Ita tñ si positione longa non ex
muta ꝛ liq̃da fiunt: nã mutabit accẽtũ vt latebre tenebre: ꝛ si nouissima natura lon
ga itẽqꝫ penultima positiõe lõga fiunt: penultima tñ acueẗ: nõ inflecteẗ sic natura
vt athene thebe cumẽ tabelle fenestre. Sin aũt medio aut nouissima breuis fiunt
primus seruabit acutũ tenorẽ vt Sergius maulius/assia/fiscina. Si oẽs tres silla
be lõge fuerint media acueẗ vt romani legati ꝑtores ꝓnoĩa q̃ duplici modo decli-
nãtur/aut corripiũt aut ꝓducũt vt illius ipsius. Sane greca ꝟba grecis accẽtibus
efferimus si eisdẽ lr̃is enũciauerimus in latinis: neqꝫ acutus accẽtus in vltĩa silla-
ba poni põt nisi discretionis cã vt in aduerbio pone in cõpotis dictionibus vnus
accẽtus est/nõ minus vna parte orõnis vt malesanus. Interea loci ĩ ꝑegrinis aũt
ꝟbis ꝛ in barbaris noĩbus maxĩe in intiectionibus nulli certi sunt. In ijs eñ accẽ
tuũ lex certa esse nõ põt cũ sit absurdũ a turbato tenoris exigere teneris rationem
accẽtuũ legẽ vel distinguẽdi ratio vel discernẽdi ambiguitates necessitas sepe cõ
turbet. Inueniunẗ q̃dã noĩa omonia ꝟbis similia alis quoqꝫ aduerbijs: de qbꝫ q̃d
dici põt nisi qd̃ accẽtus sit arbiter discernẽs vtriusqꝫ significati differẽtiã sicut pa-
rẽs a pareo es. participiũ ꝑorẽ ꝓducit vt est ꝟgilianus ille. Iãqꝫ ibat dictio parẽs
Aliqñ est nomẽ significãs idẽ qd̃ pater et tunc priorẽ corripit vt in illo virgiliano.
Salue sancte parẽs. Idẽ intelligẽdo est de ceteris partibus orõnis. Oĩa tñ hmõi
facilius ex metrica structura cõprehenduntur. Hec diomedes de accentu.

¶ De accentu vsitatiore et apud recentiores magis obseruato.

ACcentus tonus est per quē fit sillaba queuis
Cognita quando acui debet/vel qñ grauari

¶ Accentus est tonus sonus tenor vel pnūciatis vnde queuis sillaba cognoscit qñ acui et eleuari quando aūt grauari et deprimi debet.

Accentus triplex fit acutus vel grauis inde
Est circumflexus qui nunc fit rarus in vsu

¶ Accentus est triplex acutus grauis et circumflexus: sed apud recentiores rarior est circumflexus.

Sillaba cum tendit sursum est accentus acutus
Est grauis accentus sed sillaba pressa deorsum
Fit circumflexus grauis in prima: sed in altum
Attollit mediam/postrema grauis reciditq̃

¶ Acutus accētus dr cū sillaba sursum tendit et eleuatur vt prima huius dictiōis dñs Grauis aūt accentus est cū sillaba deorsum deprimit et grauat vt patet ī media et vltima illius dictionis dñs. Circūflexus vero est cū prima deprimit media eleuatur vltima autē in grauē recidit vel deprimitur vt in romanis amare sedisse accenturus rarus est/et potius in pedestri sermone obseruandus.

¶ Precepta gñalia de accentu.

Accentu effertur monosillaba dictio acuto
Sed dissillaba vox leuat exacuendo priorem
Et grauat accentu depresso posteriorem
Si pollisillaba vox breuiauerit ante supremam
Que preit hanc acues: sint depresseq̃ sequētes
At polisillaba vox cui fit penultima longa
Ipsam tunc acuit: postremam deinde grauabit

¶ Generalia accētus p̄cepta sunt tria: p̄mo oīs dictio monosillaba acuto accētu ē pferēda: vt lux est: sūt deinde. Oīs dictio dissillaba acuto accētu priorē sillabā eleuat posteriorē vero depresso accētu deorsum grauat vt cōstās pater pius felix postremo oīs dictio polisillaba habēs penultimam breuem acuit antepenultimā depressis sequētibus sillabis vt audio amauimus leticia. Oīs dictio polisillaba hñs penultimā longā acuit eandē: depressa postrema vt laudabunt amarent sacerdos dictio pollisillaba habēs penultimā lōgā et vltimā breuē/scd̄m quosdā/in penultima circūflectitur vt in amare romanus et hmōi. Ceterū circunflexus vt diximus rarus est et potius in pedestri oratione obseruandus.

¶ Precepta specialia de impedimētis viri accētus.

Accentum impediunt concisio/questio/voces
Encletice/equiuocatio necnon compositura

¶ Impeditur verus accentus quattuor modis cōcisione. Interrogatiōe. p voces encleticas/per equiuocationē/compositionem ꝛ parelcon.

Accentum vocis concisio seruat eandem
Qualem seruaret si vox perfecta maneret

¶ Cōcisio naturalē ꝛ verū accētū impedit. Nā sup quācūqꝫ sillabā erat accētus in dictiōe integra sup eādē remanēt in dictiōe cōcisa. Accidit aūt cōcisio in dictionibus apocopatis vt bnfac cuius vltima acuitur vt penultima in eius integro bnfacc. Idē accidit in vocatiuis apocopatis quoꝝ noīatiui corripiunt in antepenultima: vt virgilius virgili. Marcurius marcuri: ꝛ hmōi tales vocati acuūt penultimam quāuis breuem. Idem de cōcisis in as accidit vt nostras vestras cuias arpinas reuēnas quoꝝ olim in atis desinebāt vt nostratis. Idem etiam accidit/vt quidam sentiūt/in sincopatis sed hoc in pedestri oratiōe potius attenditur ꝛ nisi dissillabis tertie persone cōtingit vt fumat pro fumauit. Virgilius. Ilium ꝛ oīs humo fumat neptunia troia. In aliis enim sincopatis penultima est obseruanda vt generalia precepta prius ostendunt.

Finali verbo clause que querit acutum
Vox dabit accentum vt nonne vides quid ago?

¶ Interrogatio impedit naturalē et verū accentū finalē ei dictionē orōnis interrogatiue acuit siue breuis siue lōga fiunt vt in illo Virgiliano. nōne fuit satius tristis amarillidis iras: atqꝫ superba pati fastidia nōne Menalcā. Terētius. Hoccine est humanum factum: hoccine est officiū patris?

Encletice voces postremam acui preeuntis
Vocis conficiunt ipse accentuqꝫ grauantur
Accentum seruant in compositis et eandem
Ast in corruptis cum vocalis variatur
Hanc legem amittunt sunt hiccine deniqꝫ testes

¶ Enclesis siue vox enclectica naturalē accētū impedit. Nā faciūt vltimā sillabā dictionis pcedētis acui: ꝙ grauari deberet: ꝛ ille ipse grauant: vt dixitqꝫ Serione ioco ve? Encletice voces sunt tres dūtaxat qꝫ p ꝛ: ne p an: ve p vel. Eūdē accētū seruāt in dictionibus cōpositis quales sunt plerīqꝫ pleraqꝫ qꝫqꝫ vnusquisqꝫ vterqꝫ vbiqꝫ et hmōi: ꝛ in his nō sunt encletice voces sed sillabice adiectiōes. Ceterū in corruptis cōpositis hāc potestatē amittūt vt ī his hiccine isticcine illiccine vndiqꝫ deniqꝫ: qđ quidē accidit pꝑter corruptionē precedētis vocalis. Nā hiccine cōponitur de hicce ꝛ ne vnde: si integra maneret: diceret hiccine sed euphonie cā e in i mutatur. Silr vndiqꝫ componitur de vnde ꝛ que.

Encletice voces iuncte fini rationis
Que querit. retinent accentum semper acutum

¶ Encletice voces in fine orōnis interrogatiue posite/nō grauant sed acuto oriuntur accentu vt ecquis hic est paterne?

Cum vox que encletica est: dicas ꝛ itaqꝫ et vtiqꝫ
Sillaba cum adiecta est harum tunc prima acuetur.

¶ Itaqꝫ ꝛ vtiqꝫ duplici accētu offersitur. Qū enim itaqꝫ sumitur p ꝛ ita tūc ꝙ est

vox enclitica & hec sillaba ta acuit et q3 grauatur. Similiter vtiq3 cū sumitur p̄ et vti hec sillaba tra acuit et q3 grauatur. Sed aliqñ itaq3 sumit pro igit & vtiq3 certe et tunc q̄ est sillabica aniectio. et acuūtur in prima eorum sillaba.

Ut varium sensum dabit equiuocatio vocis
Hic lauat accentum varie quandoq3 grauatq3

¶ Equiuocatio interdum mutat eiusdē sillabe accētum vt in hac dictione caligo. Nam qñ est nomen penultimā acuit: qñ vero verbū antepenultimā acuit. Similiter in hac dictione decoro as quando venit a decor penultimam acuit qñ a decus antepenultimam acuit et idem de multis aliis intelligendum est que in quātitate sillabarum facile dinoscantur.

Accentu exacuunt primam coniuncta vel inde
Ut sentit priscus quanq̄ penultima longa est

¶ Cōpositio interdū naturalē accētū impedit. Nā oīa cōposita ab hoc aduerbio inde (vt sentit priscianus) antepenultimā hñt acutā licz naturaliter/cū penultima sit lōga/ea potius acui deberet. Euitūtur q̄dē affirmare cōposita a qñ intus longe sursum & hmōi: simili accētu p̄nūciari debere hac insipida dūtaxat rōne se tuētes vcz ne hmōi dictiones videant esse due partes/at quā delira est illa opinio. Nōne hmōi cōpositio accidit in aliis dictionibus: vt in describo emigro q̄ igit rōne acueretur antepenultima in illis supramemoratis q̄ in his. Ceterū cū nulla auctoritate p̄bata saltē/sua dicta cōfirmant eorū opinioni erronee haud assentiendū censeo.

Accentum seruant in compositis facit et fit
Qualem seruabant dum simplicitate manebant
Compositū quando vocalem seruat eandem

¶ Qñ huic verbo facio vel fio/vt prisciano placuit/integris manētibus aliū v̄bū infinitū ante ea cōponit nō solū figurationes & cōiugationes integras eis seruamus: sed etiā accētus vt calefacio cis cit tepefacio cis cit & hmōi. In scda cīn & tertia persona penultimā acuimus q̄uis sint breues. Silr calefio fis fit: tepefio fis fit finales seruāt accētus. In oībus aliis cōpositis penultima sillaba est obseruāda: et secūdum gñalia precepta eorū accentus est moderandus.

Cum post me te se positū nobis quoq3 vobis
Cum voce encletica naturā seruat eandem
Post sertos quis qui finalis cū sit acutus

¶ Hec prepositio cū vbi postponit ablatiuis horū pronoīm me te se nobis vobis: cū enclitica eandē naturā retinet. Nā vltimā dictionis precedētis acuit: & ea ipsa grauat vt mecū/tecū/secū/vobiscū/nobiscū ac si vnica esset dictio cū p̄noīe precedenti. Ceterū qñ hec prepositio cū postponitur abl'tis huius noīs q̄s q̄ nō seruat hanc naturā sed finalis acuitur ipsa vt quicū quecū quacū quibuscum. Autor est priscianus libro quarto decimo vbi de prepositionibus meminit.

¶ Annotatio.

¶ Accedit etiā cuiusdā preceptū/satis p̄babile sic necue: doctorū pmitto iudicio: affirmās oēs grecas et barbaras dictiones in is terminata in penultima p̄duci: et acuto accentu proferri debere hmōi quasi versiculos adducit.

Barbaricis grecis semper producitur ia
Est breuis in nostris vt controuersia verbis

¶ Paulopost infert. Itē quedā latina vt rectoria/vicaria/abbathia/cātaria ⁊ similia ī penultima ꝓducūtur ⁊ acuto accētu offerri debēt. At ipse hmōi vocabula nō latina immo barbara dicerē: nusq̄ enim apud ꝓbos autores reperiūtur hmōi inoleuit non dubiū/apud plerosq̄ hmōi vsus/si non potius abusio est dicenda/vt obnixe contēdant hmōi greca ⁊ barbara in ia treminata/quo autore ac verius vt loquar errore ducti me latet in penultima accentu acuto ꝓferri debere. Ceterum veritati/vt mea fert opinio/magis consentaneū videret oppositū. Nā probatorū preceptis ⁊ poetarū carminibus satis cōpertū est hmōi greca ⁊ barbara/nisi paucioribus q̄ in sillabaꝝ quātitate explicuimus exceptis/in penultima corripi: hmōi et similiū erroꝝ causas ꝓbe dilucidat ꝑspicatissimus ille. Seneca. Inter causas/inquit/maloꝝ nostroꝝ est: qd̄ est exēplar viuimus: nec ratione cōponimur: sed cōsuetudine mala abducimur: qd̄ si nulli facerēt nolumus mutari cū plures facere ceperint: quo frequētius quasi honestius dicimus. Causas etiā hūani erroris asserit philosophus methaphisice scd̄o ꝑcipuas esse. Cōsuetudinē ⁊ ppl'i testimoniū. Roges fortassis cū vsus quasi altera lex/vt vulgo dr̄/apud plerosq̄ adeo inoleuit vt huic cōtrarie sit difficile ⁊ quasi laterē. vt ferūt/lauare q̄d ipse hac in re faciēdū cēseo dicā qd̄ alij docti sentiūt. Quos accētus admisit scte̅ ecclesie dignitas sicubi inter ecclesiasticos legas aut canas eosdē imitādos ⁊ obseruādos dignū duxerim. Nolit enī eccl'ie dignitas grāmatices preceptis: omnino se subijci. Ait enī diuus gregorius ꝓlogo moraliū. Indignū vehementer existimo paginē diuinā regulis grāmaticalibus subdi. Ceterū inter eruditos sicubi vel legas vel disputes: vsui ne erroneo an potius ꝓbatoꝝ autoritati inuiti sit ꝓbabilius tuo relinquo iudicio.

¶ Exempla autorum de iis que in ia efferūtur.

Bia.	Iuuenalis.	O libya disiunge boues dū tubera mittas.
	Uirgilius	Qui se bebrycia veniens de gente ferebat.
Cia.	Ouidius.	Ambraciā versisq̄ vident sub imagine saxum.
Dia.	Horatius.	Successit vetus his cōmedia nō sine multa laude.
Phia.		
Gia.	Ouidius.	Uenit odoratos elegia nostra capillos.
Lia.	Uirgilius.	Et fluuiū vinclis innaret chlo alia ruptis.
Chia.	Horatius.	Inachia langues minus ac me.
Mia.		
Nia.	Uirgilius.	Prouehitur pelago vicina cerannia iuxta.
Pia.	Horatius.	Optat ephippia bos piger optat arare caballus.
Ria.	Uirgilius.	Est locus hesperiā graij cognomine dicunt.
Sia.	Iuuenalis.	Occurris fronte obducta cen marsya victus.
Thia.	Propertius.	Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis.

¶ Aelii antonii nebricensis de accentu grecarum hebraicarum dictionum contra Alexandrum.

¶ Alexander dogmatistes. i. qui sibi ipsi ⁊ illis qui modo in sua verba iurarũt precepta quedã reliquis oĩbus inaudita ꝓposuit illud in primis tradit quod cantãt/ laudãt/ amãt/ ⁊ quasi quoddã appollinis pre se ferũt. Ois (inquiũt) barbara vox nõ declinata latine. Accẽtum sup extremum seruabit acutum. Credas ex eadem officina ꝓdũsse vñ alia hmõi precepta qui sermonis latini reliquias funditus euertunt. Sed esto nescierit latine: qḋ sua etate res litteraria dormiebat: q̃d: nõne cum barbaris hoc est hebraicis dictionibus precepta dabat. oportuit hebreos ꝯsulere iis de rebus quarũ ignoratiõe tenebat. Sed qḋ in gallia res gesta est: non erat illi copia hebrei cuiusdã preceptoris vñ illa disceret: q̃d reliquarũ nationũ asellos bipedes ita oportuit rõnis habenas alteri ꝑmittere: vt quacũq̧ duceret sequerent. Neq̧ enĩ ea auctoritate fuit. Alexãder qua pithagores: cuius discipulis satis magnã rebus dubiis ꝓbationẽ afferre putabantur: si ab illo se audisse dicerent vnde einphaticon apud illos erat ipse dixit. Cũ igitur illud sit simul oĩm grãmaticorum consensu receptũ dictiões peregrinas nisi litteraturam mutauerint cũ suo accẽtu ad nos migrare oportere cõsulamus iam nõ hebreos quoꝝ genus iustissimo quodam dei iudicio: non tamen sine magna litterarum iactura extincta est: sed vnum quẽpiã ex ꝯũatis nuperũ xp̃o vel mediocriter hebraice lingue peritũ ⁊ ꝯperimus vnũqdq̧ verbum apud illos etiam ex iis que latinam declinationẽ admittere nõ possunt: accẽtu acuto in penultima atq̧ etiã nõnũq̃ in tertia a fine ꝓferri debere. Itaq̧ cum dicimus abel accẽtu in fine acuto nõ grece ꝓferimus: quia apud illos in fine grauant: nõ latine: quia nullum latinum nomen nisi corruptũ vltimã acuit nõ hebraice: q: illi primã accentu acuto ꝓferunt. Igitur nullo harum trium linguarũ qbus ecclesia vtitur: sed suo (hoc est ab ignorãtia nato) accentu isti pronunciant cũ proferẽdum sit abel: accẽtu in prima atq̧ pari rõne: nõ dicemus accentu acuto in fine abisei: ſʒ accẽtu acuto in penultima vt in his sequẽtibus abimelec: bersabe carnaim: celeth: cassen: esau: ezel: eugadi: euphrata: gomer: iesabel: isboseth: nuphisboseth: lameth: mathusale: ramatha: thamuata: iared: heber: iaphet suza: thamathaim: ephraim: berzellai: issai: medai: hedrai: vlai: sali: eliesar: phares: zarani: sophan: ⁊ alia ꝓpe innumera: q̃ perperã ab ignaris huius lingue atq̧ rõnis ſfarie ꝓferũtur. In tertia quoq̧ a fine ꝯplura ex hebreis nõ declinatis enũciant accẽtu acuto vt ionatha/ osana/ nabuchodonosor/ mathaleler. Atq̧ ex iis etiã declinãtur vt vrias/ thobias que in tertia fine acuuntur.

¶ Dictiones hebraicas latine declinatas accentum habere latinum.

¶ Ex supiori regula cõsequẽs illa est: oẽs dictiones hebraicas si latina declinatione inflectant: etiã accẽtus latini rõnẽ sequi debere hec p̃ceptio ab oĩbus in cõmune grãmaticis recepta est atq̧ cõfessa sed neq̧ diffitent eã grãmatiste: qñqdẽ ipsi dicũt: si latine nõ declinãtur: accentũ habere acutũ in fine: igił ex diuerso: si latine declinant latinũ accẽtũ habeãt oportet. At q̃ hec p̃ceptio latissime patet: idq̧ nõ mõ in hebraicis dictionibus/ sed etiã iis: q̃ in latinũ sermonẽ ex greco venerũt Sed grecis in latinũ cõuersis: mox de hebraicis quã rõnem apud nos obseruent: pauca dicenda sunt atq̧ illud in primis de quo iã pridẽ de oĩu barbaria digladiati sumus. Nullũ vcʒ barbarũ nomen posse inflecti: qḋ terminationẽ declinabilem atq̧ accẽtũ latinũ nõ habeat. Atq̧ ecõtrario si declinẽtur accentũ quoq̧ habeant latinũ necesse sit. Cũ igił adã/ abrahã/ ⁊ hmõi neq̧ accentũ: sed neq̧ latinã terminationẽ habeãt q̃ declinari possit/ nulla ratione inflecti latine possunt. Priscianus li. v. de octo partibus in hec ṽba p̃cipit. Noĩa barbara indeclinabilia nõ solũ I am

sed in alias quoq; terminatiões nulla latina vel greca declinatiõe sunt moderãda
nisi trãsferent in aliquã formã declinabilẽ: qđ quidã historici fecerũt: vt abraam
(inquit) abraamus anni. Idẽ quoq; refert auus iosephus in pmo hebraicarũ anti
quitatũ libro. Noĩa inquit ppter scripture decorẽ greci ad delectationẽ legẽtium
mutauerũt. Neq; enĩ gẽtis nostre (inquit) et hmõi formis vti. sed vnũ quidẽ sche-
ma et finis noĩm sit vnus: vltimas tñ noĩm sillabas aliter illi declinant. Noc itaq;
apud eos neus appellat vt abraam abraamus: ⁊ si hec forma in omni schemate cu
stodit. hec iosephi verba quẽadmodũ et prisciani superiora manifeste ostendunt:
sub illa terminatiõe nullo modo posse declinari: tñ qđ nulla dictio latina nisi corru-
pta accẽtũ hʒ in fine tñ qđ in am terminatũ vnũ est tñ apud latinos idq; indecli-
nabile nequã: qđ ipsum argumento est illa quoq; indeclinabilia esse. Qđ si termi
nationẽ habẽt declinabilẽ accentũ vero barbarũ: hoc est in fine acutũ nihilo plus
declinari possunt vt iuda bala dauid/ezras/israel. Qđ si vspiã declinata reperis
puta inde bale dauidis ere israelis: tñ ipsos obliquos: tñ primã nouũ positionẽ/ac
cẽtu latino offeras opʒ vt bala bale. Ezras ezre. Accẽtu in prima sicut musa muse
lucas luce dauid accẽtu ĩ prima dauidis: in eadẽ ad pportionẽ boguid boguidis qđ
solũ nomẽ ex terminatis in d. apud latinos declinat israel quoq; accẽtu in penulti
ma sicut ⁊ michael dicẽte valerio flacco in argonãtica hic ⁊ odoratus flagrãti crine
michael. Sed oĩa hmõi obliquos iõ producũt: qđ a grecis p e lõgũ scribunt qua-
re si vspiã abrae/ade/iude/dauidis ⁊ similia legis/necesse est accẽtu latino efferas
atq; in recto abraas/adas/iudas/dauid accẽtu latino enuncies aut nichil oĩno est
totũ hoc negociũ quod grammaticem appellamus.

¶ Nomina hebraica ex greco traducta accentum latinum habere.

¶ Que vero noĩa ex hebreo sermõe grecũ forma declinabili ĩ latinũ venere si de
clinationẽ hñt grecã accẽtu quoq; greco moderãda sũt. Qđ si latino declinatione
inflectunt accẽtus quoq; latini ⁊ regulã sequãtur opʒ. Nã cũ latine lingue illud sit
ppriũ vt dictiões integras in vltima sillaba nũq̃ acuat: aut circũflectat sed in di-
ctionibus disillabis pmã in polisillabis q̃ penultimã hñt lõgã eadẽ acuãt: q̃ vero
breuẽ in tertiã a fine trãsferãt accẽtũ: greci suã quandã rationẽ sequentes et vlti-
mas dictionũ sillabas acuere vel circũflectere possunt. ⁊ penultima exñte lõga ac-
centũ in añpenultimã trãsferre: atq; ecõtrario existẽte breui: in eadẽ accẽtum col-
locare. Cũ itaq; noĩa in a vel in as termĩata i. iota ante a hñtia q̃ apud illos breuis
est in penultimã pferãt accẽtu acuto. Latini in antepenultimã trãsferũt: ppterea
qđ quẽadmodũ diximus latini sermõis regula nõ patit vt penultima exñte breui
accẽtus in eadẽ collocet: sed in tertiã a fine accẽtus transferãtur. Itaq; non dice-
mus cũ grecis Abdias die. penultima acuta qñ latine declinamus sʒ abdias ab
die accẽtu in antepenultima. Cadit etiã accẽtus in antepenultima oĩm horum se-
quẽtiũ. Azarias. Ezechias. Esaias. Hieremias. Iochonias. Iosias. Mathatias
Ozias. Ouias. zacharias. Barachias. Thobias. Urias. tametsi hec duo vltima
etiã rõne hebraice lrãture accentũ habeãt in antepenultimã. quẽadmodũ et ma-
ria. qđ nomẽ apud hebreos celebre doctissimus quisq; penultima breue posuit in
carmĩe. Claudianus pparat ⁊ marie pulcros: sʒ luce minores Eligit ornatus. Se-
dulius quoq; in paschali. Quis fuit ille nitor marie cũ xps ab aluo pcessit. Eadẽ
quoq; rõ est noĩm grecoꝝ i. iota in penultima habẽtium ante a finalem vt sophia
philosophia symphonia phantasia. Chirurgia. Melancolia. Cathegoria. Asia. ⁊
ab odoes composita quod interpretatur cantus vt prosodia. Tragedia/comedia.

psalmodia/melodia/ꝛ ab arche qđ ē pncipatus vt toparchia/monarchia/hierar-
chia/tetrarchia:ꝛ a logos qđ est sermo vt theologia/astrologia/tropologia/ Eti-
mologia:ꝛ a graphe qđ est scriptura vt ortographia:cosmographia:corographia
topographia:ꝛ a malche ches:qđ est vt gigantomachia:naumachia:batronoma
chia:ꝛ a nomos qđ est lex: vt astronomia/Chironomia/Autimonia. Que vero a-
pud illos p ei dipthongon antea scribunt in eadē hoc est penultima habēt accen
tum. Itaqꝫ hac ratione dicemus dulia hyperdulia. Angaria non vt isti proferunt
dulia ꝛ hyperdulia:angaria in tertia a fine:latria ꝛ ydolatria:nō latria ꝛ ydolatria
in penultima. Similiter perihermenia pedia mechia accētu ī penultima sūt enū
cianda:eadē rōne zenodochiū orphanotropheū:ichsotropheū ꝛ alia ꝓpe innu-
mera accentu in penultima proferri debent.

¶ De arte punctuandi.

¶ Pūctus ē sectio siue incisio:orōnē distinguēs intellectū ꝛ spm̄ lectoris reficiēs
Puncti sunt nouē. s. Suspēsiuus/geminus pūctus/coma/colon/periodus/interro
gatiuus/exclamatiuus/seu admiratiuꝰ/semipūctus siue cōnectiuꝰ:ꝛ parēthesis.
¶ Suspēsiuus pūctus est simplex virgula:q̄ solet quietis grā poni:anteq̄ sensus
aliquis clausule haberi possit vt Mors.
¶ Geminus pūctus/est quo vtimur: vbi clausula maiorē quandā quietē hꝫ:et tñ
sensum imperfectū vt mors:vltimus vite terminus.
¶ Cōma est pūctus planus:in supiori parte linee positus/vel inferiori cū virgu-
la superius eleuata:vbi clausula videt esse completa:ꝛ tñ est imperfecta: vt mors
vltimus vite terminus:terribilis est his.
¶ Colon/est pūctus planus in inferiori parte linee positus q̄ vtimur vbi sensus
est pfectus:a toto tñ corpore abruptus vt mors/vltimus vite terminus : terribilis
est his quorum cum vita omnia extinguntur.
¶ Periodus ē pūctus planus q̄ ponit in fine clausule : qñ nō mō pfectus sēsus:
sed ipse sermo vt qđ sequit q̄si de nouo inchoari videat/ꝛ ponit in inferiori parte
linee:virgula curua inferius circūflexa hoc mō: vt mors:vltimus vite terminus:
terribilis est his:quoꝝ cū vita oīa extingunt:nō his quoꝝ laus emori nō potest.
¶ Interrogatiuus pūctus est q̄ interrogatione sigt:ꝛ ponit in supiori parte linee
cū virgula eleuata: vt hic pietatis honos:sic nos in sceptra reponis?
¶ Exclamatiuus siue admiratiuus: est q̄ admiratione cū exclamatiōe sigt ꝛ poni
tur in superiori parte siue cum virgula eleuata sic proh deū fidē:qđ est cōtumelia:
si hec non est. adeon quenqꝫ infelicem vt ego sum.
¶ Semipūctus/siue cōnectiuus: est virgula q̄ in fine linee ponit cū dictio imp fe
cta est cuius pars in sequentem lineam transit/ꝛ sic depingitur/
¶ Parēthesis est interpositio/siue inclusio vnius clausule intra aliā qua e medio
remota:sensus tñ pstat integer ꝛ perfectus/ꝛ duabus virgulis connexis (quasi se
micirculis) concludi solet hoc modo. Eneas (neqꝫ enī patrius consistere mentem
passus amor) rapidum ad naues premittit achatem.

¶ De metris.

Est iunctura pedum numero finita modoqꝫ
Metrum vel carmen sicuti finit diomedes

¶ Metrū siue carmē (vt diomedes diffinit) est pedū iūctura nūero modoqꝫ finita.
Vel metrū est ꝯpositio pedū ordine statuto decurrēs modos/positiōes/sublatio-

nes coservias: differt metrũ a rythmo (vt idẽ asserit) qȝ metrũ certa qualitate ac numero sillabarũ tẽporũqȝ finit: certisqȝ pedibus cõsistit ac claudit. Rythmus aũt tẽpoꝝ ac sillabarũ pedũqȝ cõgruẽtia in infinitũ multiplicatur ac profluit.

De metri accidentibus.

Ista decem spectant ad metrũ pes/locus/ordo
Cẽsura ac mensura et depositura figura
Appellatio vel nomen/species genus adde

Metro accidũt decẽ. pes/locus/ordo/censura/mensura/depositio nomen/siue appellatio figura genus et species.

Diffinitio pedis.

Pes metri est in quo vel sillaba bina reposca
Vel plures: spacio certo comprenditur apte

Pes eiusdẽ testimonio est cõprehensio duarũ pluriũue sillabarum certo spacio comprehensa.

Pedum numerus.

Viginti octo pedes metri sunt teste perotto
Pyrrhichius spondeus vel iambus sicqȝ trocheus
Dactilus et tribrachus anapestus iunge molossum
Amphimacrus sic amphibracus vel bacchius anti
Bacchius ꝛ dispondeus proceleumaticusqȝ
Sic antipastusqȝ diambus vel coriambus
Diqȝ trocheus ionicus minor et maior ionicus pes
Iis peon primus iungatur sicqȝ secundus
Et ternus quartus totidem iunges epitritos

Pedes metri (autore perotto) sunt octo ꝛ viginti nũero vȝ pyrrhichius/spondeus/iambus/trocheus/Tribrachus/molossus/anapestus/dactilus/amphibrachus/amphimacrus/bacchius/antibacchius/pceleumaticus/dispõdeus/diiambus/ditrocheus/antipastus/coriambus/ionicus maior/ionicus minor/epytritus primus/epytritus scds/epytritus tertius/epytritus quartus/peon primus/peon secundus/peon tertius/peon quartus.

Pedum diuisio.

Pedũ alij simplices dicunt alij duplices alij heteroplici simplices pedes sunt illi: q sine alterius admixtiõe in ꝓsu gradiunt simpliciũ alij bissillabi alij trissillabi.

Simplices pedes bissillabi sunt quattuor
pyrrhichius spondeus iambus trocheus.

Pyrrhichiũ ex breuibus faciet bissillaba binis
Spondeum ex binis faciet bissillaba longis
Sillaba longa breui subiecta vocatur iambus
Ex longa atqȝ breui pes dicitur esse trocheus.

¶ Pyrrhichius qui ⁊ periambus dibrachus bibreuis vel egeon grece dr̄ cōstat
ex duabus breuibus tēpoꝝ duoꝝ vt deus ante enī breuis quā longa sillaba repta
est vt prius vnū quā duo. Ideo aūt pyrrhichius dictus est ꝓpter pyrrhichiā quia
breuē sillabā ꝓferētes spm̄ arctiorē labris cōcurrētibus explicamus: q̄ cōpositio
hmōi modulatiōis pyrrhichie cōuenit: vel a pyrrho achillis filio: q̄ crebris et citis
modulationibus bis breuiter ꝓminētē clipeū genibus incumbēs ⁊ ꝑ hūc terrorē
hostibus immittēs inferebatur. Cū ergo gradus vult breuiter accidētis ostētare
mobilē decursionē pyrrhichio pede cōmentus est. Et ideo metrū pyrrhichium a
pyrrho reptū ⁊ illustratū cognominauit: sed ipse pedū mobilitate qd̄ tripudiās et
cinesias etiā cognominatus: vel qr̄ primus victoria potitus: eo genere metri lauda
tus est. Uel a gradino bellone filio: qui cū per mōtes ⁊ difficilia collium: concitato
cursu capre more viatores superaret: quotiēs predatoria vice grassaretur: huic pe-
di quod calore velocitatis tripudio mobilitatis apices flammarum emularentur.
¶ Spondeus huic contrarius qui constat ex duabus longis vt heros temporum
quattuor et habet tres solutiones soluitur enim dactilum anapestum et proceleu-
smaticum. Dictus est autem spondeus apotis spondis: hoc est a libatione vel sacri
ficio. Nam in templis spondaica carmina componebant ne libantes sonū abho-
minose vocis audirent vel ex duabus longis melodiis: quasi duplicibus et iugi-
bus vocibus prospera deorum voluntas firmaretur. Unde et numapompilius di
uinare solitus/ hunc pedem pontificium appellauit: cumq̄ solios minores equis
gressibus circulantes induceret/ spondaico melo: patrios placabat in digitis.
¶ Iambus daunius vel gradiarius versu maledico habilis constat ex breui et
longa: tēpoꝝ triū: vt dies: dictus est aūt iambus para to iambizin hoc est a contu-
melia: qd̄ maledicti hoc genere carminis vtebātur. Uel a iamba puella q̄ turpiter
hoc carmine lacerata: atq̄ oīm genere cōuicii effecta: laqueo vita sibi cōsciuit: vel
a iāba niobes ancilla que cererem dolore rapte proserpinā cruciatā: apudq̄ herā
suā in attica hospitā: hoc carmine laudauit. Uel dr̄ iābus quasi iambos a triūpha
tore libero: q̄ hoc carmine laudatus est Uel para to ballin tonion. hoc est a telo ia-
culationē: vnde et marti dicatus est q̄ cū crebro pugnas iniret: telū cū clamore tor
quebat: vnde ⁊ breui et lōga sillaba cōstat. Nā hi q̄ iaculantur. breui accessu: in ex
tensum passum ꝓferūtur vt fortiori nixu telū cōfirment. Unde ⁊ prisci apuli hunc
pedē daoniū a duce daunio appellarūt. Qd̄ is prinius aduersus diomedē bellum
gerēs: gladiali pugna duos dimicare instituit vt collato pede: assequēte paulatī:
dextro/ distentoq̄ ⁊ ꝓgrediēte sinistro: breui successu: ⁊ lōgo distētu/ gradus simul
et visus firmaretur hancq̄ gradiariā pugnā appellauit gradino marti dicatam.
¶ Trocheus rutilus vel chorus. Cōstat ex lōga ⁊ breui tēpoꝝ triū vt Rhoma. di-
ctus est aūt trocheus apo to trochu hoc ē a rōne: nā eius modulatio metroꝝ ꝓpo
sitioni apta est q̄ rotatim ⁊ volubilr̄ incedūt. Uel qd̄ scd̄m musicos ociori melo: ex
rote situ et volubili mō: rhytmis aptus sit. Uel para to trochein hoc est discursu ꝑ
metaphorā decurrētiū sup̄ne lapidū: q̄ currere ābulātes cogebāt. Uel qd̄ curren
tes: saltātesq̄ circa aras ī sacrificiis deoꝝ: hoc carmīe vtebant. Uel qr̄ decursioni
bus aptus sit. Nā q̄ in bello laborāt quotiēs amissos ordines reparāt et ex lōgo et
dispso ābitu: breuē ⁊ arctū orbē cogunt. vn̄ Arūci hūc pedē rutilū appellauerūt
qd̄ cū aciē cōstituerēt. ⁊ ꝓlatis pedibus vestigia sisterēt: ac scuta brachiis ꝓtende
rent: breuiterq̄ dextris succedentibus pedibus vestigia sisterēt: reductis manibus
ingēti clamore: q̄ vibrauerāt tela iaciebāt. Quidā aūt hūc pedē mercurio dicatū
volūt qui precipiti festinatione: ⁊ impetu longo in breuē gressum finire videtur.

¶ Simplices pedes trissillabi octo.

Ex ternis longis debet constare molossus
Ex breuibus ternis tribrachus pes dicitur esse
Binis de breuibus cōstat longaqꝫ anapestus
Dactilus ex longa constat breuibusqꝫ duabus

¶ Tribrachus. tribreuis. bracchisillabꝫ. pigmō vel choreus ꝯstat ex tribꝫ breuibꝫ a qbꝫ nomē accepit: tēpoꝝ triū vt helena. dictus est choreis eius ꝯpositio ꝯuenit.

¶ Molossus vertūnus: extensipes: hispius vel cauius cōstat ex tribus lōgis tēpoꝝ sex vt eneas dictus est aūt molassus qꝛ molossi ad bellum procedētes huius moderata cōpositione vtebātur. Uel quia hoc pede cōstabant ode que in templo iouis canebantur in mēoriā molossi filii pyrrhi ⁊ andromedes a quo festa molossa dicta sunt. dictus est quoqꝫ hyppius apo tu ipu. hoc est ab equis qꝛ equestri pede conueniens apta compositione modulabatur.

¶ Anapestus. vel antidactilus cōstat ex duabus breuibus ⁊ lōga tēpoꝝ quattuor vt nebule. dictus autem anapestus recurrēdo repercutiēs dactyliū sono reciproco obliquitur per antistrophen.

¶ Dactilus vel politicus constat ex longa ⁊ duabus breuibus tēporū quattuor vt romulus. dictus est aūt dactilus apo tu dactilu translatione iuncturarū que in digito sunt. Nā quemadmodum in digito longiorem primum articulum sequentes vero breuiores cernimus. Ita dactilus primā productā habet: sequentes vero breues vel a tractu digitoꝝ qui ad exprimendā organi modulationē affectatur. Uel a dactilis ideis: q ex opis thee in ideo mōte crete: manuū impressione nati: iouem custodienda: ne vagitu se paruulus ꝓderet: lusus excogitato genere clipeolis encis inter se concurrebant ⁊ tinnitu eris rythmica metra dactili pedis compositiōe personantis: infantis vocem celauere.

Amphimacrus binis longis mediaqꝫ breuis fit
Amphibrachus breuibus binis longa et media fit
Bacchius ex prima curta est longisqꝫ duabus
Antibacchius est binis longis quoqꝫ curta.

¶ Amphibrachus genus amphibreuis: vel scolius cōstat ex breui ⁊ lōga ⁊ breui tēpoꝝ quattuor vt carina: dictus est ab amphi ⁊ brachos. id est duabus breuibus quibus ab vtraqꝫ parte lōga complectitur. dictus est quoqꝫ scolius qꝺ scolio: cythare speciei accommodatus est.

¶ Amphimacrus: mēsalis: fescētinus: vel creticus cōstat ex lōga ⁊ breui ⁊ longa tēpoꝝ qnqꝫ vt lre. dictus aūt amphimacrus: qꝺ breuis sillaba intra duas longas ꝯplectit. dictus ē etiā creticus: qꝛ cretes saltātes eius rythmica ꝯpositiōe vtebāt.

¶ Bacchius: oenotrius tripodius: saltās vel piābus ꝯstat ex breui ⁊ duabus longis tēpoꝝ qnqꝫ vt athene. dictus aūt bacchius apo tis bacchis: qꝛ a bacchātibus cōueniēter componebatur vel quia ditirambicorum carmē: qꝺ in honorē dionisii: qui bacchus dicitur fieri solebat: magna ex parte hmōi pedibus constabat.

¶ Palymbacchius/latius/saturnus/antibacchius/proponticus/vel theseleus cōstat ex duabus longis et breui: tēporum quinqꝫ: dictus autem palymbacchius para to palincebachien quia illi contrarius sit.

¶ Duplices pedes sedecim.

¶ Duplices pedes sunt illi qui ex dissillabarum combinatione conficiuntur.

Pes pꝛoceleumaticus de binis pyꝛrhichiis fit
Est dispondeus de spondeis quoqꝫ binis.
Ex binis iambis pes dicitur esse diambus
Diqꝫ trocheus fertur de binis esse trocheis
Est antipastus factus iambo atqꝫ trocheo
Deqꝫ trocheo ⁊ iambo conficitur coꝛiambus
Fit ionicus maioꝛ spondeo pyꝛrhichioqꝫ
Pyꝛrhichio sic spondeo minoꝛ et ionicus fit
Jambo et spondeo pꝛimū facies epitritum
Inde trocheus spondeus epitritū dantqꝫ scđm
Spondeo et iambo sed tertius esto epitritus
Spondeus atqꝫ trocheus quartū faciūt epitritū
Peon fit pꝛimus trocheo pyꝛrhichioqꝫ
Ex iambo cū pyꝛrhichio peonqꝫ secundus
Tertius et peon fit pyꝛrhichio atqꝫ trocheo
Pyꝛrhichio ⁊ iambo fiet peon quoqꝫ quartus

¶ Proceleumaticus cōstat ex duobus pyrrhichiis: hoc est quattuoꝛ sillabis breuibus tēpoꝝ quattuoꝛ vt abiete dictus aūt ꝓceleumaticus para to ꝓcelē. hoc est ab hoꝛtatione ⁊ iussu nautico ad quē ob celeritatem aptissimus videtur.
¶ Dispondeus cōstat ex duobus spōdeis: hoc est ex quattuoꝛ sillabis longis: tēpoꝝ octo: vt oratores dictus a dis quod est duo ⁊ spondeus.
¶ Diambus cōstat ex duobus iambis: hoc est ex breui ⁊ lōga ⁊ breui et lōga tempoꝝ sex dictus diambus qđ duplici iambo constat vt propinquitas.
¶ Ditrocheus/dichoꝛus/catatrocheus: ꝯstat ex duobꝫ trocheis/hoc est ex lōga ⁊ breui lōga ⁊ breui tēpoꝝ sex vt cātilena. dict⁹ ditrocheus qđ duplici trocheo ꝯstat
¶ Antipastus cōstat ex iambo ⁊ trocheo hoc est ex breui ⁊ duabus lōgis ⁊ breui temporum sex vt alexāder. dictus aūt antipastus para to procelem qꝛ iambus et trocheus ex quibus componuntur sunt contrarii.
¶ Coriambus constat ex trocheo et iambo: hoc est ex longa: duabus breuibus et lōga tēpoꝝ sex: vt nobilitas dictus coriābus qđ choro (id est trocheo) et iābo cōponitur: vel quod in choris: apud veteres celebratissimus fuerit.
¶ Jonicus a minore cōstat a pyrrhichio et spōdeo: hoc est ex duabus breuibus: ⁊ duabus longis: tēpoꝝ sex vt diomedes. dictus ionicus: qđ ab ionibus inuentū est vel quod apud illos in vsu frequenti fuit.
¶ Jonicus a maiore cōstat ex spōdeo ⁊ pyrrhichio: hoc est ex duabus longis/et duabus breuibus temporum sex vt demetrius.
¶ Epitritus vel hippius ꝑmus cōstat ex iābo ⁊ spōdeo: hoc est ex breui ⁊ tribus lōgis tēpoꝝ septē vt Capenates dictus epitritus qm̄ hic pes ex spondeo constat qui quattuoꝛ habet tēpora et iambo vel trocheo qui habēt tantū tria. Quoterna-

rius vero nūerus ad ternariū relatus sesquitertiā ꝓportionē facit:q̄ grece epitritos noīatur. ¶ Epitritus vel hippius scđs cōstat ex trocheo ⁊ iābo hoc est ex longa breui et duabus longis temporum septem vt conditores.
¶ Epitritus vel hippius tertius cōstat ex spōdeo ⁊ iambo hoc est ex duabus lōgis breui ex longa temporum septem vt discordie.
¶ Epitritus vel hippius quartus constat ex spondeo ⁊ trocheo. hoc est ex tribus longis ⁊ breuis tēporum septem vt constantinus.
¶ Peon primus cōstat ex trocheo ⁊ pyrrhichio:hoc est ex longa ⁊ tribus breuibus tempoꝝ quinq̧ vt Stesichorus:dictus autem peon ab inuentoris nomine. Vel qđ hoc metro appollinis laudes canebātur:quas penas vocant.
¶ Peon scđs cōstat ex iambo ⁊ pyrrhichio:hoc est ex breui longa ⁊ duabus breuibus temporum quinq̧ vt Colonia.
Peon tertius cōstat ex pyrrhichio ⁊ trocheo. hoc est ex duabus breuibus lōga et breui temporum quinq̧ vt referamus.
¶ Peon quartus constat ex pyrrhichio ⁊ iābo/hoc est ex tribus breuibus ⁊ lōga temporum quinq̧ vt celeritas.
¶ Heteroplici pedes sūt illi q̄ ex varioꝝ pedū cōbinatiōe cōficiunt ⁊ diuidunt in pētasillabos ⁊ hexasillabos. Pētasillabi vt scribit diomedes sūt duo ⁊ trigītā. hexasillaba vero sexaginta q̄ttuor sȝ q: in vsu frequēti nō sunt:⁊ in supiores resoluūtur de his meminisse hic nō decreuimus:igit q̄ eos noscere cupit diomedē ꝯsulat.

¶ Cesura.

Est finis vocū in versu cesura decorus
Cuius sex species pentimemeris catatriton
His heptimemerim iungas tetrapodiamq̧
Bucolicen:sic spondeon catalecticon addas.

¶ Cesura metri est sectio ⁊ decora vocū terminatio in versuū medio vel post medium notata. Cesura siue sectio metri:in sex species est diuisa in pētimemerim:catatriton:heptimemerim/tetrapodiam/catalecticon/spondeon/⁊ bucolicen.

¶ Pentimemeris.

Quando pedes binos/partē complens rationis
Sillaba subsequitur:pentimemeris vocitatur

¶ Pentimemeris vel semiquinaria est/cū post duos pedes sequit sillaba partem orationis cōplens. vt arma vi/rūq̧ ca/no/habet ex quinq̧ dimidium.

¶ Catatriton.

Tertia fit trochica aut catatriton qū trocheus
In pede fit terno/partem claudens rationis

¶ Catatriton vel tertia trochica est:quū finita pars oratiōis tertiū trocheū ponis Nil no/stri/mise/rere.

¶ Heptimemeris.

Est heptimemeris comitatur sillaba abundans
Quando pedes ternos/partem claudens rationis

¶ Heptimemeris vel semiseptenaria est:quū post tres pedes ⁊ vnā sillabā pars orationis expletur. vt Itali/am fa/to/profu/gus.

¶ Tetrapodia.

Quando pedes sequitur post ternos forte trocheus
Dic tetrapodiam: partem complens rationis

¶ Tetrapodia vel quarta trochaica est: quū post tres pedes et vnā sillabā pars orationis finiens: vt Sepe sinistra cana predixit ab ilice cornix.

¶ Catalecticon.

Spondeon catalecticon est: partem rationis
Explens: qū pedes post tres spondeus comitatur

¶ Catalecticon spōdeon vel quarta spondaica est cū post tres pedes inuenit spōdeus partem finiens rationis. vt alba/in qꝫ pa/tres at/que alte.

¶ Bucolice.

Quando pedē quartū comitatur sillaba abundans
Que complet partem rationis: vel pede quarto
Dactilus est positus tu hanc bucolicen vocitabis

¶ Bucolice est: quū post quattuor pedes sillaba superat in partē orōnis desinēs: vt Non om/nes ar/busta iu/uant humi/les. vel cū in q̄rto pede dactilū ponimus partem orōnis finientē. vt Nos patri/e fi/nes ꝛ/dulcia.

¶ Locus.

In versu primus ternus quintus locus impar
Fertur: par quartus sextus locus atqꝫ secundus

¶ Loca in versu alia paria: alia vero imparia dicunt. Imparia loca sunt primus tertius ꝛ quintus. Paria sūt sunt secundus quartus ꝛ sextus. ꝛ sic deinceps.

¶ Ordo.

Est ordo membra cuiusuis dispositura
Quattuor has cuius species dicas: monocolon atqꝫ
Distrophon ꝛ dicolon: dicolon tetrastrophon addas
Quartam dic speciem tricolon tetrastrophon esse

¶ Ordo est mēbri cuiusqꝫ dispositio in versu: cuius species sunt quattuor. Nā carminū aliud est monocolon. aliud dicolon distrophon. aliud dicolon tetrastrophō. aliud tricolon terrastrophon.

¶ Monocolon Carmen.

Unius generis carmen dicas monocolon esse

Monocolon carmē est illud: quod vbiqꝫ est vniforme vt p̄ma ode flacci/que asclepiadeo carmine est composita vt.

Meceneas atauis edite regibus
Distrophon ꝛ dicolon carmen generū esto duorum
Quando post versum est replicatio queqꝫ secūdum.

¶ Dicolon distrophon est illud carmē: qđ duobus generibus versuū cōstet ꝛ secundo facta replicatione. quale est illud horatianum.

Laudabunt alii clarā rhodon aut mitylenē
Aut ephesum bimarisue corinthi
Menia: vel baccho thebas: appolline dephos
Insignes: aut thessala tempe.

¶ Quod carmen constat primo heroico/secundo falisco/tertio iterū heroico.

Binorum generū dicolon tetrastrophon esto
Quando post quartū quēqꝫ est replicatio versum

¶ Dicolon tetrastrophon Carmē est illud/qđ duobus generibus versuū cōstet/post quartū quēqꝫ versu facta replicatione: quale est illud horatianum.

Jam satis terris niuis atqꝫ dire
Grandinis misit pater ꝛ rubente
Dextra sacras iaculatus arces.

¶ Terruit vrbem.

¶ Qđ metrū cōstat tribus primis sapphicis endecasillabis ꝛ quarto adonio dimetro ab eo facta replicatione iterum ad sapphicum.

Ternorū generum tricolon tetrastrophon esto
Quando post ternum quēqꝫ est replicatio versum

¶ Tricolon tetrastrophon est illud: qđ tribus generibus versuum cōstet: qñ post quartū quēqꝫ versum facta est replicatio. quale est illud horatianū.

Quis multa gratilis te puer in rosa
Perfusis liquidis vrget odoribus
Grato pyrrha sub antro
Cui flauam religas coman

¶ Qđ metrū cōstat duobus primis asclepiadeis: tertio pheretratio: ꝛ quarto glyconio: ab eo facta replicatione. Jterum ad asclepiadeos.

¶ Mensura.

Conueniens metri mensura pedum numerus sit
Certis preceptis quem constituere poete

¶ Mensura metri est debitus pedū numerus: scđm poetice regulas ordinatus.

Mensure species monometrum dic dimetrumqꝫ
Tetrametrū/trimetrū/sic pēthametrū hexametrūqꝫ

¶ Mēsura metri in sex partes est diuisa. Nā carminū aliud est monometrū. aliud dimetrū/aliud trimetrū/aliud tetrametrū/aliud pēthametrū/aliud hexametrū.

Uno quod constat pede carmen dic monometrum
Quod binis constat pedibus carmen dimetrum sit

Quod tribus ex pedibus constat carmē trimetrū dic
Quattuoꝛ ex pedibus quod constat tetrametrum sit
Pentametrū est carmen qđ quinqꝫ pedes tenet in se
Hexametrū carmen dic quod senis pedibus fit.

¶ Monometrum Carmen est illud quod vnico pede constat vt illud ionicū a minore diomedes.

¶ Dimetrū carmen est illud: qđ duobus pedibus cōstat vt illud ionicū a minore Sapientes amoꝛ odit.

¶ Trimetrū carmen est illud: qđ tribus pedibus constat vt illud dactilicum simonidium Indue pallia serica.

¶ Tetrametrū carmē/est illud: quod quattuoꝛ pedibus constat vt illud dactilicū Alemaniū/vir decens cumulans reliquas tibi.

¶ Penthametrū carmen/est illud qđ quinqꝫ pedibus cōstat vt illud elegiacum Ouidianum. Res est sollicite plena timoris amoꝛ.

¶ Hexametrū carmē est illud: qđ sex pedibus constat vt illud heroicū virgilianū Nate mee vires mea magna potentia solus.

¶ Annotatio.

In metris iambis anapestis siue trocheis
Quod binis constat pedibus dic monometrū
Quattuoꝛ ex pedibus cōstans dimetrū quoqꝫ fertur
Ex senis constans pedibus dicas trimetrumqꝫ
Tetrametrū fertur pedibus quod conficis octo

¶ Illud tñ admonendū est: qđ metra iambica trocheica ⁊ anapestica duplicibus pedibus cōputātur ascēduntqꝫ vsqꝫ ad tetrametrū. Unde monometrū iābicū đr. qđ duobus pedibus cōstat vt est illud iābicū. Immo aliđ. Qđ quattuoꝛ pedibus cōstat đr dimetrū vt ē illud iābicū dimetrū flacci. Amice ꝓpugnacula. Trimetrū đr illud: qđ sex cōstat pedibus. Quale est illud iābicū trimetrū. Ibis liburnis inter alta nauiū. Tetrametrū đr illud qđ octo pedibus cōficitur quo vtūtur comici.

¶ De positio.

Carminis est finis cuiusuis depositura
Quattuoꝛ he cuius species: catalecticon atqꝫ
Acathalecticon: hinc hyp et bracchicatalecticō addas

¶ Depositio metri: est vniuscuiusqꝫ carminis desinētia: q̄ circa finē attēdit: depositio metri est quadripartita. Nā carminū aliud est Catalecticon: aliud acathalecticon aliud hypercatalecticon: aliud bracchicathalecticon.

Sillaba cui desit carmen cathalecticon esto
Acatalecticon est sine id quod clauditur apto
Sillaba cui super est sit hypercatalecticon illud
Cui desit pes/est bracchicatalecticon illud

¶ Catalecticon carmen est illud: qđ minus habet metrice cōstitutiōis nā illi vna

tantū sillaba deficit/quale est illud senarium iambicū trimetrum. Wes revidet in domo lacunam.

¶ Acatalecticon est illud: qđ apto ⁊ legitimo fine cōcludit: integer singulorum metrorū existens. Quale est illud parsianū. Nec fonte labra prolui caballino.

¶ Hypercatalecticō est illud qđ supra versus finē: vnā vel duas plus sillabas hz. Quale est illud hexametrū dactilicō aut dulcis musti vulcano decoquit humorē.

¶ Bracchicatalecticon carmē est illud: cui vt pfectū sit deficit integer pes. Quale est illud Aristophaniū dimetrū/venit optima Calliope.

¶ Appellatio.

Ipsis vnde fuit metris ab origine prima
Impositū nomen: dicta appellatio metri

¶ Appellatio metri est qualitas vnde ipsis metri a prima institutione nomen inditum fuit.

Metra acceperunt varie sua nomina primo
A diis (vt pythiū) quibus hec sacrata fuerunt
Siue (vt pyndaricū) de autorum nomine crebro
Siue loco (velut attellanū) quo canebantur
Siue a mensura: veluti dimetrū trimetrūqz
Siue pedum structura vt dactilicū trochicūqz
Nunc a fortuna inde elegiaca cōmica dicta
A numero interdū velut endecasilla constant

¶ Appellatio metri in septē partes est diuisa nā metra aut diis qbus sunt dedicata appellant vt pythiū: qđ appollini pythio est cōsecratū. Aut ab inuētoribus et poetis freqūter vtētibus vt pyndaricum a pyndaro poeta sapphicū a sappho muliere lesbia simonidium a simonidie poeta.
Aut a locis vbi cani consueuerant: vt Atellana ab attellis oppido italie.
Aut a mensura: vt monometrum dimetrum trimetrum.
Aut a pedum structura: vt dactilicum trochaicum.
Aut ab accidenti fortuna: vt elegiaca: ab amorem miseria
Aut a sillabarum numero: vt endecasillaba.

¶ Figura.

Est excusatum vicium ratione figura
Ornatus causa: primo metri ve reperta

¶ Figura/vt inqt Sulpitius/aut viciū rōne excusatū ⁊ ascribit eligātie Ornatus metriue causa primo inuēta figurarū alie cōstructiōe alie locutiōis: alie dictionis figure dictionis/nā alias hic pretereo/sunt q sub metaplasmo continentur.
Metaplasmus/vt diffinit diomedes/est transpositio qdā recti solitiqz sermonis in alterā speciē: metri ⁊ decoris causa figurata Huius species sūt he prthesis. Apheresis. Epenthesis. Sincopa. Paragoge. Apocopa. Ectasis. Diastole. Sineresis. Dieresis. Eclipsis. Antithesis. Methathesis. Synalepha.

Littera cum vocis capiti: vel sillaba detur
Prothesis est: tollens hec fertur apheresis esse

¶ Prothesis est appositio lr̃e vel sillabe principio dictiõis lr̃e vt in illo virgiliano Turno gnato: ꝑ patri: vbi gnato ꝓ nato posuit. Sillabe vt alibi apud eundẽ. Cõtritũ tetuli gradũ. vbi tetuli ꝓ tuli posuit. Hinc cõtraria est. Apheresis q̃ est ablatio lr̃e in principio dictionis lr̃e: vt in illo Virgiliano. Vela dabãt leti spumas salis ere ruebant: vbi ruebãt pro eruebãt posuit. Sillabe vt alibi apud eundẽ. Mortalia temnitis arma. vbi temnitis pro contempnitis posuit.

Additur in medio vocis quomodo littera sine
Sillaba epenthesis est/his priuans sincopa fertur

¶ Epẽthesis est additio lr̃e vel sillabe ĩ medio dictiõis littere vt apud Virg. Reliquias danaũ ꝓ relicas posuit sillabe vt apd̃ Horatiũ. Fingere cicutis ꝓ cinctis Hinc cõtraria est Sincopa q̃ est subtractio lr̃e vel syllabe in medio dictiõis/littere vt in illo Virgi. Audijt eurotas ꝓ audiuit Sillabe vt apud eundẽ. Vina bonus que deinde cadis onererat acestes pro onerauerat.

Littera cum fini vocis vel sillaba detur
Est paragoge: demens hec apocopa fertur

¶ Peragoge q̃ a qbusdã ꝓparepsis dr̃: est appositio lr̃e vel sillabe in fine dictiõis lr̃e vt Sillabe vt apd̃ Virg. Alacres admitter oiãt ꝓ admitti. Hinc ꝯtraria ẽ apocopa q̃ est ablatio lr̃e vel sillabe a fine dictiõis. Lr̃e. vt ĩ illo Virg. Aut duri miles vlixi: ꝓ vlixis. Sillabe vt apd̃ horatiũ. ode serta culpa detrere ingeni: ꝓ ingeniũ.

Sillaba que breuis est longã facit ectasis ipsam
Sistola productam contra facit abbreuiari

¶ Ectasis q̃ ⁊ diastole dr̃. est extẽtio siue ꝓductio sillabe q̃ natura ẽ breuis: vt ĩ illo Virgiliano. Italiã fato ꝓfugus. Huic ꝯtraria est sistole q̃ sillabã natura lõgã breuiat vt in illo Virgiliano. Obstupui steterũtq̃ come. vbi penultimã in steterũt cõtra naturã corripuit: sed hmõi licentiã vitare tanq̃ a scopulo debemus.

Syllaba de binis conflata synerecis esse
Fertur: et in binas diuisa diresis vna

¶ Syneresis (q̃ a quibusdã episynalepha dr̃) est cõflatio siue cõglutinatio duarũ syllabarũ in vnã: vt in illo Virgiliano. Fixerat aeripidẽ ceruã scandendo ꝓ ferendũ est eripidẽ. Symphonesis (q̃ et sineresis dici põt) est cũ due sillabe scãdẽdo in vnã coeunt. Symphonesis in quinq̃ ꝑtes est diuisa. Prima cũ dictionẽ ĩ vocalẽ vel in finientẽ sequit̃ dictio a vocali incipiẽs: tũc enĩ illud m cũ vocali ꝑeunte abijcit/ vt superius est dictũ. Scd̃a est/cũ eadẽ dictione due sillabe lõge ꝓ vna lõga ponũtur: vt in illo Heroico. Vnius obnoxã ⁊ furias aiacis oilei oili pronũciari debet Tertia est. quũ in eadẽ dictiõe due syllabe breues pro vna breui ponunt̃: vt in illo Heroico. Cornua velatarũ obuertimus antẽnarũ. Quarta quũ ĩ eadẽ dictiõe lõga ⁊ breuis sillaba pro vna lõga ponunt̃: vt in illo Heroico. Fixerat aeripidẽ ceruã ꝓ eripidẽ ꝓnũcies. Quinta quũ breuis ⁊ lõga syllaba ꝓ lõga ponunt̃: vt in illo Heroico. Atria dependẽt lichni laqearibus aureis. auris scãdẽdo ꝓnũcies. Huic cõtraria est dieresis/q̃ est dissolutio vnius syllabe in duas: vt in illo Virgiliano. Aulai in medio pro aule. Idem alibi. Vestis pictai pro picte.

¶ Annotatio.

I simul u cum consona cita: dieresis illa
Ambo in vocales aliquando soluere possit

¶ I et v qñ sita sunt vt cōsonātes/aliqñ in vocales solui possunt p dieresim: vt in
illo Virgi. Arma virū tabuleq3 ꝛ troia gaza p vndas: vbi troia trisyllabū protulit.
Similiter vt in illo Ouidiano. Te quoq3 nunc soluo persoluenda michi.

Subtrahit ecclipsis cum vocali precunte
M quando incipit a vocali dictio sectans

¶ Ecclipsis est elisio siue subtractio huius cōsonātis m cū precedente vocali. Et
hoc quotiēs dictio in m precedente vocali desinit ꝛ sequēs dictio a vocali incipit:
vt in illo Virgiliano. Littora multū ille ꝛ terris iactatus et alto: qđ si scandi debet.
Littora mult illet terris iactatus et alto.

Vocalem vocis de fine aufert synalepha
Quando a vocali comitans vox incipiatur

¶ Synalepha est ablatio ꝛ cōpressio vocalis a fine dictionis quotiēs sequēs di
ctio ab alia vocali incipit vt apud horatiū Certat ter geminis tollere honoribus.

Cum post ponatur que anteiret littera: fertur
Esse metathesis: vt meleagre loco meleager

¶ Methathesis est trāspositio lr̄e prepostera/cū lr̄a q̄ pcponi deberet postponi
tur: vt in illo Virgiliano ꝛc. Et tibi tymbre caput euādrius abstulit ensis. Ouidius
Agnoscens in me frater meleagre sororem.

Dicitur anthithesis/quomodo littera ponitur vna
Pro altera: quem potest antistechon bene dici

¶ Anthithesis est positio vnius littere p alia: q̄ etiā anthistecon dicitur: vt in illo
Virgiliano. Olli pro illis de ceteris memorabimus infra.

¶ De generibus metrorum
inferius manifestabimus.

¶ Expositis iā sillabarū quātitatibus. necnon et earū accentibus ac punctuandi
modo. q̄ tā ad solutam q̄ pedestrem orationē pertinere videātur. Necnō metro et
eius membris nunc ad diuersa metroꝝ ꝛ carminū genera iter est aggrediendum.
Et primo de illo carminis genere: quod vsitatius et frequentius grauius et pre
stantius inter cetera dicitur.

¶ Genus.

¶ Genus metri est terminus vniuocus multas sub se versuum varietates conti
nens specie differentes: que inferius complectuntur.

¶ Carmen heroum hexametrum.

Heroum hexametrum carmen loco sex tenet in se
Dactilus exposcit quintum: spondeus sibi sextum
Hosq3 locis reliquis communes ponere possis.

whittin.

¶ Heroicum carmen hexametrum dactilicum dictum & olim pithium: sex loca: siue sedes in se continet & duobus (Vt Sulpitio placuit) legittime pedibus conficit dactilo & spondeo. His duobus pedibus aliqui loci sunt proprii: alii autem communes. Quintum vero locum dactilus: sextum spondeus sibi vendicat. Reliqui autem loci his pedibus sunt communes. Et sic scanditur siue modulatur. Carmen heroicum. Arma vi/rumque ca/no tro/se qui/primus ab/oris. Heroicum dicitur quoniam poetarum princeps/homerus ceterique deinceps consecuti: heroum (hoc est illustrum virorum) gesta: hoc carminis genere scripserunt: dicitur etiam hexametrum quod sex locis siue sedibus constet. Et insuper dactilicum quod hoc dactilico precipue constet pede sicut a iambo iambicum. Et ante homeri etatem pithium dicebatur: quod appollinis pithii oracula/hoc metro reddi consueuerant. Vel quod appollo cum pithonem serpentem delphis: propter vltionem matris necasset. accolle primum in eius honorem hoc carmen contexuerunt. Exinde heroum laudibus describendis aptissimum. Quo genere carminis preter ceteros ornatus vsi sunt poete latini. Lucretius. Ennius. Virgilius, olim facile princeps. Naso. Horatius. Catulus. Propertius. Tibullius. Statius Papinus. Iuuenalis. Ausonius Marcialis. Silius italicus. Et hi ex gentibus omnes. Ex nostris vero xpianis. Iuuencus. Arator. Prosper. Sedulius. Prudentius. Sidonius. Fortunatus. Architrinus. Franciscus. Petrarcha/baptista/mantuanus & Remaclus florenas suscipit etiam hoc carmen alios pedes: sed rarius idque poetica licentia vt trocheum, proceleumaticum/anapestum/iambum/Tribrachum. vt manifestant carmina sequentia.

¶ Carmen elegiatum penthametrum.

In se penthametrum carmen loca quinque tenebit
Dactilus & spondeus communes suntque duobus
Primis/semipedem debes quibus addere longum
Ut vult sulpitius penthimemerim vocitatum
Dactilicos binos poscunt duo posteriora
Semipede adiecto: qui iunctus superiori
Semipedi: quinto spondeum conficit apte.

¶ Carmen elegiacum penthametrum (autore diomede) est quod hexametro: versu penthametroque adinuicem policis conficitur vt illud ouidianum: hanc tua penolope lento tibi mittit vlixes. Nil michi rescribas attamen ipse veni. Elegiacum (teste perotto) hexametro ita conexum est: vt nunquam sine eo positum reperiatur: vnde quidam vnum carmen illud esse voluerunt vndecim pedum. Elegia dicta siue a lugendis mortuis (defunctorum enim laudes hoc carmine describi consueuerant) siue elegia dicta ab eleos. grece hoc est miseratione: quod tyrrheni grecique elegias illo carmine scriptitarunt: cui opinioni consentire videtur Horatius ad albium tibullum elegiarum autorem scribens: quod ab ea (quam diximus) miseratione elegos miserabiles dicit hoc modo. heu miserabiles decantes elegos. Idem in arte. Versibus impariter iunctis querimonia primum. Post etiam inclusa est voti sententia compos de inuentore huius carminis dubitatur vt idem asserit Horatius sic. Quis tamen exiguos elegos emiserit autor. Gramatici certant & adhuc sub iudice lis est. Hoc tamen carmine scripserunt apud Romanos. Propertius/Tibulus/& Gallus imitati grecos Callimachum et euphorionem continet autem hoc carmen quinque loca in se & duobus pedibus (vt sulpitio placuit) conficitur dactilo et spondeo recipit in primo & secundo loco indifferenter spondeum vel dactilum deinde penthimemerim, hoc est sillabam superantem/

que vel natura vel positione lõga esse debet: deinde duos postremo sillabã superantem: longã vel breuẽ: que cum semipede precedente perfectum pedem efficit. Et sic scandi debet. Nil michi rescri/bas. attamen/ipse/ve/ni.

¶ Annotationes.

Carminis hexametri quinto quandoqꝫ poete
Spondeũ ponũt: proceleumaticũqꝫ licenter
Et pro spondeo sexto dant sepe trocheum
Sed vetat heroo claudũ miscere trocheum
Sulpitius/cõmunis erit namqꝫ vltima semper
Sillaba: sic docet fabius: sic tullius inquit

¶ Illud nõ est pretereundũ Spondeum qñqꝫ in quinto loco pro dactilo a poetis licẽter vsurpari vt apud Persium. Et costã lõgo subducimus appẽnino. Interdum etiã proceleumaticus in q̃nto pro dactilo vsurpat̃ vt apud Virgiliũ. Titere pascentes a flumine reijce capellas. Aliqñ in sexto (vt quibusdã placet) ponitur trocheus pro spõdeo vt apud Virgi. Laocoon ardẽs summo decurrit ab arce. Illud tñ vetat Sulpitius. Ultima enim syllaba semper est indifferens.

Ponitur interdũ primo proceleumaticus pes
Et quãuis raro sibi vendicat hunc anapestus

¶ Proceleumaticus interdũ in primo loco ponit̃ apud poetas vt apud Lucretiũ Tenui cauata oculi caua tpa frigida pellis. Quem locum vẽdicat licet raro anapestus: vt apud Virgi. Fluuiorum rex eridianus terrasqꝫ iacentes.

Carminis heroi terno quartoqꝫ licenter
Ponit iambum vel tribrachũ qñqꝫ poeta

¶ Nonnũqꝫ in tertio ꝛ quarto loco iambũ pedẽ ꝛ tribrachũ (quãuis licẽtiose) admittit poeta: vt in illo Eneidos nono. Terga fatigamus hasta nec tarda senectus Idẽ in quarto pede. Ostendens arcem pariter arcumqꝫ sonantem.

S cum preiuncta vocali cedere fine
Debes: ꝛ sola a vocis sic fronte aliquando

¶ S lrã finalis cũ p̃cedẽte vocali aliqñ cedit in hexametro: vt in illo Virg. Inter se coiisse viros ꝛ discernere ferro scãdẽdo viret pnũcies pro viros: aliqñ etiã sola cedit: vt in illo Lucretiano. Arboribꝫ veteres decidere falcibus ramos: scãdẽdo pferendũ est falciburamos. Cedit nõnũq̃ a p̃ncipio dictiõis. Cedit aliqñ a p̃ncipio dictiõis: vt apud Tibullũ. Operest decqꝫ viridesqꝫ smaragdes/scãdẽdo pronũcies viridesqꝫ maragdes sed hmõi iũcture cũ rare sint p̃orsus sunt vitande.

Carmen cum incipiat vel ab o vocali alia ve
Que per se vox est perfecta: et dictio sectans
Incipit a vocali fit subtractio nulla

¶ Qñ carmẽ hexametrum aut aliud quoduis incipit ab o/ vel alia vocali que per se pfectã vocẽ et partẽ orõnis cõstitat vt sequens dictio a vocali incipit: tunc nulla

erit subtractio aut elisio. vt apud Tibullū. O ego ne possem tales sentire dolores: et apud Ouidiū. O vtinam tūc cum lacedemona classe petebat.

U post s. q. g. si vocalis comitetur
Litterule perdit vim: testes lingua aqua suauis

¶ U post g. q. s. sequēte vocali liq̄scit/ vim lr̄e amittēs vt ī lingua: aqua suauis q̄ in scādēdo bissillabe ꝓferunt. Virg. Mūera sūt lauriq̄ꝫ ⁊ suaue rubēs hiacinctus

Js in scandendis vocalem cede priorem
Dii dee diis iis sic ee pluralis ⁊ iidem
Jisdē dehinc deinceps huic ⁊ cui deindeq̄ꝫ ꝓinde
A desum ducta et vocali de comitante

¶ Subtrahit̄ prior vocaliū ī scāsione harū dictionū dij dee diis iis ij ee ⁊ idē pluri iisdē hinc dehinc deinceps cui deīde ꝓinde: ⁊ deducta a desū quotiēs post de immediate sequit̄ vocalis. Virgi. Dij deeq̄ꝫ oēs studiū q̄bus arua tueri. Idem alibi. Jidē vēturos tollemus in astra nepotes. Idē bucolicis. Experiar tu deinde iubeto certet amyntas. Lucanus. Nō deest ꝓlato ieiunus vēditor auri. Iuuenal'. Dehinc clamore pari cōcurrit̄ ⁊ vice celi. Horati⁹ redde age q̄ deīceps residui vibidinis vsū.

Jn fine hexametri superest cū sillaba abundans
Carmen hipermetrū est: que sillaba cesa sequenti
Cum versu semper scandendo adiungitur apte
Semper hypermetrum vocalis finiet aut m.

¶ Aliq̄n in fine carmīs hexametri abūdat sillaba: qꝺ vbi fit Carmen dicitur hypermetrū. Et necesse carmē illud vel in vocali vel in m litterā terminare: ⁊ sequēs carmē a vocali incipere: ⁊ sillaba in fine abūdans abscissa scādēdo capiti sequentis carminis annecti dꝫ vt in illo Virgilia. Aut dulcis vulcano musti decoquit humorē. Et foliis vndam tepidi despuma aheni. Illa sillaba rem/ in fine hexametri superans: cū principio sequētis carminis scandi debet. Aut dulcis vulcano musti decoquit humo. Rē et foliis vndam. ⁊c̄.

¶ De varia hexametri cōpositione.

¶ In hexametro cōponēdo sextuplex scd̄m quosdā est. varietas hexametrū em̄ dactilicū appellāt: qꝺ dactilo claudit: q̄le est illud ꝓferimus manibus viras ⁊ ꝓbus precātia: qꝺ ⁊ hypmetrū est. Sꝫ aptius hoc exēplū. Sidera pallida distingūt facē territ a luis. Spōdaicū ē illud: qꝺ ex solis spōdeis ꝯstat: vt Romani muris albani cinxerūt longā. Et dicunt̄ equitēporanes: cū oēs pedes vl' dactilici vel spondaici sunt: sed spondaicū fugiēdū est: qꝺ tanq̄ soluta oratio incedit. Cōmune siue prosodicū qꝺ alternis dactilis vel spōdeis cōstat: vt Italiā fato ꝓfugus lauinaq̄ꝫ venit. Sapphicū qꝺ inter duos spondeos/ quattuor hꝫ dactilos: vt inferretq̄ꝫ deos lacio genus vn̄ latinū. Antimachiū: qꝺ bis post duos dactilos hꝫ spōdeū vt aū fugam soboles si q̄s michi paruulus aula. Absolutū qꝺ oēs partes orationis hꝫ vt est illꝺ. Heu si tūc flentē rapuisset in ethera mauros: hec est alia carminū diuersa genera tradunt aliqui sed cum superuacancū videtur omittimus.

¶ Hexametri carminis vicia.

C Vicia hexametri carmīs eorūq; noīa ope pciū est iudicare: Ea sex plicat Mau
lius Theodorus. Ego plura ɔgessi. Acephalū dr qd incipit a sillaba breui: vt flu=
uiorū rex eridanus cāposq; p oēs. Procephalū qd in primo pede vltra ɋttuor tpa
hz: vt Insule ionio ī magno quas dira celeno. Lagarū seu laxū cuius ī medio vna
aut plures sillabe claudicāt: vt Cōgredior fer sacra pr̄ ɀ cōcipe fedus. Truncatū
qd in penultima claudicat. vt Mortē cōtennūt. Laudato vulnere gere hec ɀ sca=
zontes ɀ ecades appellat diomedes cuius librū tertiū lege p diligēter. Hyperme=
trū qd vna syllaba abūdat: vt Iactemur doceas ignari hoīumq; locorūq;. Brauidū
qd hz sillabā in medio sup̄fluā: aut qd synerēsim patit: vt fixerit aeripidē ceruā lz
aut erimāthi. Inane cuius sillaba in duas p dieresim scindit. vt Accipe pompei
carmē deductū ab illo. Et vna eni sillaba due fiūt. Mā si lōga corripit dr sistole. vt
Obstupui steteruntq; come ɀ vox faucibz hesit. Si breuis pducit ectasis. Si due
breues p vna lōga vel due lōge p vna ponant. Smyphonesis est. hac greci fre=
quēter vtunt. Spōdaicū qd spōdeū hz in ɋnto. vt cornua velatarū obuertimus an=
temnarū. Colossum seu colobū seu solutum: qd prosa orōne incedit: vt dono dicite
doceq; volētibz cū magnis dijs. Asperū qd horret iūcturis: vt muse spioq; thaliaq;
cynodoceq;. Nec vero ē ignorādū ɋdā ex ijs vicia iā hexametri quā cuiusuis car=
minis esse posse. Hypothymnū in ɋ singuli pedes termināt dictionē: vt carmē do=
ctū semis simplex cōdere nescit. Cacophona ɋ vocaliū assiduitate squalēt vt infer
nicq; latus ceceq; insula circes. Itē cū ab eadē ɔsonāte singule dictiōes incipiāt: vt
O tite tute tati tibi tāta tyranni tulisti. Equiuocū cuius vltime sill'e sunt vt exirer
mentes fraternas grata malis lis/dūr et bicipitia si vltima verba simplr desināt.
Itē caudata cū finis duorū in ɔsonātes desinit dictiōes. Hemistichiū qd inceptū
dūtaxat ɀ semiplenū est: qualia sūt apud maronē. vt huc cursus fuit hec sulpitius.

C De carminis heroici decore.

Carminis heroi si vis seruare decorum
Pes nunq debet rationis claudere partem
Ni forte in primo: pentimemeri comitante
Vel quarto: quintoue: offendit turpe secundo
Sed minus in terno: si illum monosillaba claudat

C Heroici hexametri decor (vt ait Sulpitius) in apta pedū cōnexiōe ɀ varietate
seruabit. Si pes nō terminet partē orōnis/nisi forte in primo loco: sequēte pēti=
memeri: vt ī illo Virgiliano. Ast ego ɋ diuū incedo regina iouisq;. Et soror ɀ ɔiux.
Et nisi forte in quarto loco. vt Vela dabāt leti ɀ spumas salis/ere ruebāt. Vel for=
te in ɋnto: vt musa michi causas mēora quo numine leso. Illepidū est carmē pro=
sa intercisaq; nimis oratiōe succusans: ɀ maxime si secūdus pes partē orōnis ter=
minet vehemēter offendit: vt impulit in latus: ɀ vēti velut agmine facto. Qd fiet
minus indecore in tertio si monosillabā desinat ɀ dictiones exigue sint. vt est illud
Horatij. Non vxor saluum te vult non filius omnes.

Heroum pulchrū est vox quod trisillaba finit
Illepidū est penta/aut qd vox tetrasyllaba claudit
Gratius incedit quod vox bisyllaba complet
Integra si fuerit vox quam ponis pede quinto

Distortum est carmen quod vox monosyllaba finit
Pulchrius at constat quod vox encletica claudit

¶ Decorum est heroicū qđ in trisillabā desinit ⁊ fortius vr insurgere/quale est illud Virgilij. Urbs antiq̄ fuit tirij tenuere coloni Carthago. Illepidū est carmē qđ in tetrasillabā aut pētasillabā desinit vt est illud Virgilij. Nulla venus nulliq̄ animū flexere hymenei. Et illud Marcialis. Ois cesareo cedit labor amphiteatro. Gratius est illud carmē/qđ in bysillabā desinit/maxie si pes qntus cōstet: vt est illud Virgilij. Musa michi causas memora quo numine leso. Distortū est carmē qđ in monosillabā desinit: vt est illud Virgilij. Eole nāq̄ tibi diuū pr̄ atq̄ hoīm rex pulcrius tn̄ incedit/si monosillaba encletica fuerit: vt est illud Horatij. Scʒ vxorē cum summa dote fidēq̄. Et genus et formā regina pecunia donat.

Dactilici insurgunt connexi quinq̄ decore
Quattuor interdum spondei stantq̄ venuste
Dactilus alternis spondeis itq̄ decore

¶ Insurgūt ⁊ fluūt canore qnq̄ cōtinui dactili quale est illud Ennij. At tuba terribili sonitu ꝑcul ere canoro. Incedūt etiā cū decora qnq̄ spōdei quattuor: si ipsa res exigat: vt ē illud Virgilij. Occultū inspires ignē/fallasq̄ veneno. Silr̄ decorum est carmē cū dactilici pedes alternis vel interiectis spōdeis tēporātur: vt est illud Virgilij. Italiam fato profugus lauinaq̄ venit.

Quū precedentis: pendens sententia versus
Comma: colonue facit: versu conclusa sequenti
Laudatur carmen: quod fiet quandoq̄ necesse
Est rem cōtinuas: vehemens vel suaue loquaris

¶ Laudabile ē carmē quū snia suspēsa in sequēti v̄su includit/cōma siue colō efficiēs/multorum carminū inter se implicatio: quā cathenā appellāt plurimū iocūditatis hʒ in loco: vt quū opus sit vt rē cōtinuas: vel vehemētia aut suauitate vtaris Id quod in carminibus proxime precedentibus perspicere satis est in promptu.

¶ De elegiaci carmine decoro.

Penthametrū pulchrū debet concludere censum
Precipue ornatum/quod vox bisyllaba claudit
Proximū et huic penta aut quod tetrasyllaba cōplet
Absurdum est quod vox tris/vel monosyllaba finit.

¶ Decorum pēthametrū elegiacū sensum dʒ cōcludere ⁊ ornatissimū est qđ ī bissyllaba clauditur: vt est illud Ouidij. Hāc tua penelope lento tibi mittit vlixes. Nil michi rescribas attamē ipē veni. Proximū huic est qđ ī pēthasillabā aut tetrasillabā desinit: vt est illud Maronis. Vidi cōcretas p grāmina fessa ruinas Pendere aut olerū stare cacuminibus. Similr̄ illud eiusdem Maronis Vidi pestano gaudere rosaria cultu. Ex oriēte nouo rosida lucifero. Absurdū est illud pēthametrū quod vox trisillaba aut monosillaba perficit/quale est illud. Communis pephie

des sideris et des floris precipit vnius muricis esse habitū. Similiter illud Eneas atanis edite regibus es.

¶ Annotatio.

Litterule eiusdem / vocum similes quoqȝ fines
Crebras vocales: versus vetat ipsa venustas

¶ Ut decoꝝ carminis seruemus: eiusdē littere / aut sillabe assiduitatē: crebras etiā vocaliū cōcursiones dissonantiā / ꝛ sibilationē magis etiam qua in soluta oratione vitabimus. Permittitur tamen aliqñ (licet rarius) apud poetas hmōi iuncture: sed figurate ꝛ licēter vt est illud Ciceronis. O fortunatā natā me consule romā. et illud Ennij. O tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti. Et illud Ennij Merētes flentes lachrymantes ac miserantes.

¶ Seruabimus etiā (inquit Sulpitius) in carminibus contexēdis omnē cultum cū latinitatis integritate. Verbis vtemur electis nūc suauibus nūc canoris vt res postulat. Carmē figuris aspergemus: facilitate affectibus aliqñ cōcinnabimus. fabulis historijs ꝛ rerū doctrina locupletabimus. duriciā ꝛ verboꝝ nouitatē vitabimus. ꝛ qđ maxima virtus orōnis est: vt Lactantius inquit apte dicemus. Ambigue dicta ꝛ ornamēta ambiciosa (vt monet flaccus) refugiemus a ꝑsonarū et rerū decoro nō deliberabimus. Interdū copiā: interdū breuitatē: nūc pingue: nūc siccū dicendi genus: nūc maturū et graue: nūc ardēs erectū ꝛ concitū amabimus. Carmen deducendū leta intētaqȝ cura aggrediemur. Antea (si fieri poterit) vt lectiūcula: vel cōmemoratiōe similis carminis excitati. In versu etiā faciēdo / scabemus persepe caput rodemusqȝ vngues: nō de industria: sed cū distratione intenti: vnde inuento qđ conabamur nobis quasi nō sentiētibus pluteū sedemus stilū sepe vertemus singulaqȝ diligēter examinabimus / ꝛ an lectione sint digna seuere censebimus. Amicoꝝ pleraqȝ iudicio emēdabimus paucis cōtenti lectoribꝫ: ꝛ belle assentatoꝝ nō admittemus. Luxuriētia cōpescemus. aspera leuigabimus. et carentia virtute tollemus. Libri editionē nō precipitabimus ne eā penitētia subsequatur: sed diu vel nonū in annū castigabimus. Si qđ aūt emissum fuerit: presertim ī adolescentia: lꝫ in iudiciū cū modestia reuocare ꝛ in suo genere cōseruando corrigere: vt multi fecit ꝛ ipse Cicero. qui totos immutauit archademicos fecit ꝛ Marcialis iā grādior q inquit / festinata prior decimi michi cura libelli. Elapsum manibus nūc reuocabit opus. Nota leges q̄dā sed lima rasa recēti. pars noua maior erit lector vtriqȝ faue. Ad qđ etiā nos hortari videt priscianus: q fatetur se quecunqȝ in suis aduertit errata: quoad vixerit emendaturū. Nā vt fabius inquit supuacuus foret in studijs longior labor si nichil liceret melius inuenire preteritis. In versibꝫ etiā cōdēdis lucilij ꝛ Crispini nimis cita ꝛ preceps extēporalitas vitijs nō vacat. Inquit enī Horatius. Carmē rephēdite q nō multa dies ꝛ multa litura coercuit atqȝ perfectū decies nō castigauit ad vnguē. Laudabile erit carmē. Euripidis maturitatē. Maronis morā vrsino more ꝛ q̄ntilij limā expertū. Gloriant tñ aliqui iniuatam sibi carminis facilitatē / quasi virgula (vt aiūt) diuina furore quodā diuino percitū / vel a musis ipsis (tanq̄ olim heziodo fabulat) sine studio sibi donatū. Sed audiant eundē horatiū. Natura fieret laudabile carmē an arte. Quesitū est ego nec studiū sine diuite vena. Nec rude qđ ꝓsit video ingeniū alteri9 / sed altera poscit opē res: ꝛ cōiurat amice. Adiūgat iō facili ꝛ extēporali ingenio / matura diligētia Addo etiā doctrinā. Nā vt idē flaccus ait. Scribēdi recte sapere est principiū et fons. Multum etiam cum imitatione exercitatio conferet.

B-5

¶ Annotatio.

¶ Quāq̄ȝ ⁊ hec de carmīs decoro diximus/ nolim tn̄ ea a nobis sic dicta existimes
vt hāc legē semp̄ ⁊ vbiq̄ȝ quasi affectatā ⁊ nimis rigidā obseruare sis astrict⁹. Ip̄e
enī poetarū p̄nceps Maro/ mediū poeta alij crebro hāc legē (vt in suis est p̄spicere
monumētis) p̄termiserūt. Mirū nā vt idē inquit. Nō oīa possumus oēs. Ille etiā
insignis apud grecos homerus hec et hmōi obliuiscit. fatet flaccus. Quāq̄ȝ bonus
dormitat Homerus. Permittunt aūt p̄ter hanc legē multa poetica licētia: vt idē ait
Sūt delicta tn̄ q̄bus ignouisse velimus. Nā neq̄ȝ corda sonū reddit quē vult ma-
nus ⁊ mēs. Nec semp̄ feriet q̄dcūq̄ȝ minabit arcus. Quo magis tn̄ (virtute in de-
coro) p̄pius decoro accedas: eo laudabilius erit carmē. minusq̄ȝ offēdet. vt idē ait.
Verū vbi plura nitēt in carmīe nō ego paucis offendar maculis: quas aut incuria
fudit. Aut hūana parū cauit natura: q̄d ego vt scriptor si peccat idē librarius vsq̄ȝ
quāuis est monitus: venia caret: ⁊ cytharedus ridet cordā q̄ semp̄ oberrat eadē: si
latius de hac re cognoscere libeat horatium de arte poetica consulito.

¶ De licentia poetica.

¶ Carmina scribēti p̄mittitur nōnulla poetica licētia: sed hac in re aduertēdum
est/ hmōi licētiam/ nō vsq̄ȝ adeo p̄tendi posse: quasi liberū sit scriptori lr̄arie artis de-
serere precepta: ⁊ p̄ suo voto: vel v̄ba trāsformare: vel viciose inter se iungere di-
ctiōes. Verū q̄ in grāmaticis ⁊ oratoriis disciplinis a magnis auctoribus tradunt
ea negligere nō decebit. Sūt enī cuius arti limites p̄stituti: q̄s licēter p̄ auctorū
iudicio p̄uaricari nephas est. Imitabimur ergo celebres poetas: ⁊ i q̄bus illi fere
ad vicia: cū dignitate tn̄ sūt desserim illa incidere/ nisi carminis cōmoditate/ aut ne-
cessitate cogā minus decet. Nā illud vnū memoria tenere debemus: vnāquāq̄ȝ
orōnē auriū iudicio examinari debere/ hic ergo p̄missus/ siue licētia poetica i lr̄is
sillabis dictiōibus: ⁊ orōnibus inuenit. Nā ab his singulis fit a poetis cōtra prece-
pta trāsgressio. In litteris q̄dē (vt superius in figuris diximus) adiectiōe detra-
ctione/ immutatione/ trāsmutatione peccat. Addit nāq̄ȝ in dictiōe littera q̄ prece-
dentē vocalē breuē facit lōgā: vt relliquias relligo. redduco. Virgilius. Relliq̄as
danaū. Horatius in epodis. Deus hec fortasse benigna redducet i sede vice. De-
trahit nōnūq̄ȝ lr̄a. Virgil. Atq̄ȝ immitis achilli. Si cui virādi sibili causa detraxit
Immitat. vt olli p̄ illi. Cūq̄ȝ opus est longa sillaba. r. in s. mutat. vt honos: labos.
arbos. pro honor. labor. arbor. Trāsmutant vt teucre: euādre: meleagre: p̄ teucer/
euander/ meleager. Qd̄ id fit. q̄ duplex in his noībus est terminatio noīati dici-
mus. Euandrus teucrus. Virgil. in septimo. Tum pater euandrus.

¶ De licentia innouandarū sillabarū.

¶ Idē quoq̄ȝ fit in sillabis. Nā dictiōi vt cōmodius quadret v̄sibus sillaba adiun-
gitur vt induperator p̄ imp̄ator mauorcia p̄ marcia. vel subtrahit vt accestis pro
accessistis. Virgi. Accestis scopulos. Aut mutat vt caudicibus p̄ codicibz. Virg.
in georgi. Caudicibus sectis. Conixa p̄ enixa. Idē. Spē gregis ah silice i nuda cō-
nixa reliquit. Itē euātes pro ouantis. Idem in. vi. Eneidos. Illa chorum simulās
euantes orgia circum.

¶ De innouandis dictionibus.

¶ Dictiōes quoq̄ȝ additionē seu interpositionē alterius dictiōis recipiūt: vt septē
subiecta trioni/ pro subiecta septentrioni. Immutationē siue innouationem vt mi-
seresco pro misereor/ horresco p̄ horreo/ vel diminutionē: vt pusillus pro paruus.

Uel cōparationē vt senior ꝓ senex / tristior ꝓ tristis. Uirgil. Tristior et lachrymis. Uel deriuationē. Uerg. Frondea tecta / ꝓ frondosa. Cōpositionē vt belliger thirsiger. Que ⁊ si in orōne quoq₃ solutā occurrūt / in pedestri tñ licentius pmittūtur. Sciendum est etiā in dictiōibus grecis licere vti grō / vel suo vel latino quo ad metri cōmoditas exposcit. Uerg. in vi. eneidos. In foribus letū androgeum / ꝓ androgei. Transmutari etiā a poetis solent dictiones interdū. Uerg. Maria oīa circum.

De oratione.

Fit insup nōnūq̄ ad orōnē supuacua dictionis adiectio / ⁊ frequētibus cōiunctionibus cōpacta / qđ greci polysintheton appellāt. Uerg. Athamasq₃ / thoasq₃ / pelidesq₃ / neoptolemusq₃ / primusq₃ machaon. Idē alibi. Ore locuta est / qđ p pleonasmū. i. accumulationē dī. Detrahit̄ similr aliqđ orationi qđ eclipsis vnius verbi defectus. Uergi. Hec secū me ne incepto desistere victā. I prima orōne deest. dixit in scđa aūt decet. Aliqñ detrahit̄ dictio p aposiaposim siue vt Cicero p reticētiam Idē alibi. Quos ego: sȝ pstat intelligit̄ puniā. Subtrahunt̄ aliqñ cōiūctiones p dyaliton. Idē. Ite ferte citi date flāmā impellite remos: Trāsponit̄ aliqñ orō per hysteron pteron: qñ retrouerso ordine pfert̄. Terētius. Symbolū dedit cenauit. Trāsponitur etiā oratio cū casibus vice versa res significat vt trade rati ventos: vbi intelligitur. Trade ratos ventis.

De commutatione vocabulorum per omnes partes orationis.

Aliaduerrunt̄ preterea poete vocabulis abuti: ⁊ aliud p oēs ptes orōnis vocabulū ꝓ alio ponere. In noīe qdē vt Iuuenalis bacchanalia viuūt. i. bacchanalr hoc furiose ⁊ crapulose. Uirgilius i georgicis. Armētaq₃ pasces sole recēs orto: hoc ē recēter. Idē i georgicis flos apprima tenax. hoc ē apprime In ījs oībȝ nomē ꝓ aduerbio ponit̄. Ponit̄ etiā ppriū ꝓ appellatiuo. Uirg. Hauriat hūc ocl'is ignē crudelis ab alto dardanus. i. dardanius de enea eni loquit̄ q̄ a dardano rege troiano venit. Loco etiā gñis species ponit̄. Uirg. in georgicis de equabus amore feruētibȝ: illas ducit amor trās gargara trāsq₃ sonātē ascaniū: vbi gargara ꝓ q̄busq₃ mōtibus posuit: ⁊ Ascaniū ꝓ q̄busq₃ fluminibȝ. Inuētor ēt ꝓ re inuēta ponit̄ Uirgi. Cererēq₃ canistris expediūt. Cerē q̄ est dea frugū ꝓ pane posuit. Itē eq̄tē ꝓ equo Idē in georgicȝ Frena pelethronij laphite gyrosq₃ dedere. Impositi dorso atq₃ eq̄te docuere sub armis. Insultare solo. Equitē. i. equū. Nūerus certus ꝓ incerto ponitur. Idē. O terquaterq₃ bti nūerus singularis ꝓ pl'ali. Idē pars i frustra necāt. Casus ꝓ casu. Uirg. Curruq₃ volās dat lora scđo. Curru ꝓ currui fit etiā alteratio in v̄bis. Uirg. Hūc ego si potui tm̄ sperare dolorē. spare ꝓ timere posuit. Modus etiā ꝓ mō ponit̄. vt Itis paratȝ quā p̄mū arma viri. i. ite ⁊ parate. Sigītio ꝓ sigītione. Uirgi. prora aduertit: ꝓ aduertitur. Idē in georgicis. Lōgiq₃ vrgent ad littora fluctus. pro vrgētur. Itē vna p̄positio ꝓ alia ponit̄. Terentius. Ecquid nos amas de fidicina hac. i. ppter hanc fidicinā. hec ⁊ multa alia vsurpant poete.

De omni genere metrorū quo vsus est horatius apud latinos inter poetas liricos facile princeps.

Metrorū vndeuiginti generibus vsus est horatius libro carminū q̄ ode inscribitur. de quibus omnibus inferius dicemus.

B. 6.

¶ Carmē Asclepiadiū Choziambicū.

Tetrametrū carmen choziambū asclepiadis fit
Spondeo ꝛ binis choziambis pyzrhichioqꝫ
Uel sic conficitur spondeo dactiloqꝫ
Cum pentimemeri dehinc dactiliciſqꝫ duobus
Acatalecticon ꝛ dicatur monocolon esse.

¶ Primū genus est carmē monocolon choriābicū Asclepiadiū tetrametrū acatalecticon. ꝛ dr monocolon. i. vni forme: q: nullo est conuinctū. Dicitur etiā Asclepiadium ab inuētore asclepiade poeta lirico. Et choriambicū a pede choriambo predominante. Et tetrametrū qd quattuoz pedes continet. Et acatalecticon quod perfectio fine claudit. Conficitur aūt ex spōdeo. duobus choriābus ꝛ pyrrhichio: et sic scanditur. Mece/nas atauis/edite re/gibus. Et sc̄dm diomedē sic cōficitur. Spōdeo dactilo cesura ꝛ duobus dactilis ꝛ sic scandit. Mece/nas ata/uis/edite/regibus. Et hoc metro tris odas dumtaxat scripsit.

Mecenas athauis edite regibus
Exegi monumentum ere perennius
Donarem pateras grataqꝫ cōmodis.

¶ Hoc metro scripsit prudentius illum hymnum de accensionē ignis.

Inuentoz rutili dux bone luminis

¶ Secundum est dicolon tetrastrophon constans ex sapphico ꝛ Adonico.

¶ Dactilicum sapphicum penthametrum endecasillabum.

Sapphicū est carmen confectum dactilicum sic
Penthametrū: pzimo semper pede pone trocheum
Hinc spondeum: hinc dactilicū: binosqꝫ trocheos.

¶ Dactilicum adonicū dimetrum.

Dactilicon dimetrum sic carmen adonidis esto
Ex pede dactilico et spondeo siue trocheo

¶ Sapphicon penthametrū endecasillabū conficitur ex trocheo spōdeo dactilo et duobus trocheis ꝛ sic scāditur. Jam sa/tis ter/ris niuis/atqꝫ/dire. Huic cōiunctum est adonicū constans ex dactilo ꝛ spondeo vel trocheo ꝛ sic scanditur. Terruit/vrbem hoc metro tres et viginti odas scripsit.

Jam satis terris niuis atqꝫ dire
Marcuri facunde nepos atlantis
Quem virum aut heros lyza vel acri
Uile potabis modicis sabinum
Integer vite celeriſqꝫ purus.
Parcius iunctas quatiunt fenestras

O venus regina gnidiqꝫ paphiqꝫ
Poscimus si quid vacui sub vmbra
Persicos odi puer apparatus
Nullus argento color est auaris
Ne sit ancille tibi amor pudori
Septimi gades aditure mecum
Illa si iuris tibi peierati
Rectius viues licini neqꝫ altum
Ocium diues rogat in patenti
Marcis celebs quid agam calendis
Marcuri nam te docilis magistro
Herculis ritu modo dictus o plebs
Fame nympharum fugientum amator
Nos vides quantum moueas periclo
Montium custos nemorumqꝫ virgo
Impios sparte retinentibus omen
Pindarum quisquis studet emulari
Diue quam proles mebea magne
Est michi nouum superantis annum
Phebe siluarum quam potens diana

¶ Hoc metro etiam scripti sunt hymni quos frequentant ecclesiastici.

Nocte surgentes vigilemus omnes
Ecce iam noctis tenuatur vmbra
Quod chorus vatum venerans olim
Ut queant laxis resonare fibris
O sator rerum reparator eui
Antra desert teneris sub annis
O nimis felix meritiqꝫ celsi
Christe sanctorum decus angelorum
Uirginis proles opifexqꝫ matris
Iste confessor domini sacratus.

Hymni

¶ Illud notandū quod in secundo huius hymni versu dicendum est hoc die ꝛ nō hodie: qr primū pedem oportet esse trocheū et omnes he predicte ode manifestāt.
O pater sancte mitis atqꝫ pie.

¶ Ille hymnus pedes nō seruat: qui hūc hymnum scripsit sillabas tantū seruare pedes vero minime curauit.
¶ Tertiū est dicolon distrophon cōstās Choriābico gliconico ꝛ asclepiadeo. sic.

¶ Gliconicum Choriambicum.

Sic carmen trimetrū choriambū conde gliconis
Ex pede spondeo: choriambo: pyrrhichioqꝫ
Vel pede spondeo: sic dactilicisqꝫ duobus

¶ Gliconicū choriābū trimetrū cōstat spōdeo choriambo ꝛ pyrrhichio sic scādit. Sic te/diua po/tens cipri/ vel scdm alios constat ex spōdeo et duobus dactilis sic scandit. Sic te/diua po/tens cipri. huic iungitur Asclepiadiū choriambicum ꝛ dicitur dicolon distrophon scripsit hoc metro odas duodecim.

Sic te diua potens cipri
Cum tu lydia telephi
Mater ceua libidinum
Et ture et fidelibus iuuat
Donec gratus eram tibi
Uxor pauperis ibici
Quantum distat ab inacho
Intactis opulentior
Festo quod potius die
Quod me bracchi rapis tui
Intermissa venus diu
Quem tu melpomene semel

¶ Dactilicū archilochiū tetrametrum.

Dactilichū archilochi sic carmen tetrametrū fit
Quattuor herois pedibus: tribus atqꝫ trocheis
Et quartus debet semper pes dactilus esse
Bucolici in morem partem claudens rationis.

¶ Endecasillabum archilochium.

Ex binis iambis pentimemeri atqꝫ trocheis
Ternis: conficies endecasillabon apte
Sepius at primo pro iambo pone trocheum

¶ Dactilicū archilochiū cōficit ex quattuor pedibꝫ heroicis (ita qđ quartus semꝑ sit dactilicus partē orōnis finiēs more bucolici) ꝛ ex tribus vltimis trochaicis ꝛ sic scādit. Soluit/acris hy/enis gra/ta vice/veris/ ꝛ fa/uoni/ huic cōnectit endecas

Alcaicũ archilochiũ cõstans duobus iambis pentimemeri: et tribus trocheis: et sepius primo loco pro iambo ponitur spõdeus: et sic scanditur. Trahunt/que sic/cas/ machi/ne ca/rinas/scripsit hoc metro hanc oden solam

Soluitur acris hyemps grata vice veris et fauoni.

Quintũ est tricolon tetrastrophon cõstans ex primis duobus versibus coriãbicis Asclepiadiis: de quo metro superius est dictum. Tertius versus est pherecratius trimeter heroicus qui cõficitur ex spondeo dactilo et spõdeo sic scãditur. Grato/pyrrha/sub/antro. Quartus versus est gliconicus de quo super diximus. hoc metro septem odas scripsit.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Quauis referent in mare te noui
Dianam tenere dicite virgines
Uites humileo me similis chloe
O fons blandusie splendidior vitro
Audiuere lite dii mea vita dii
Quis fles asterie quas tibi candidi

Sextũ est dicolon distrophon: tres cuius primi versus sunt Asclepiadii Choriãbici siue dactilici. Quartus gliconicus de quibus superius est dictum scripsit hoc metro odas nouem.

Scriberis vario fortis et hostium
Pastor cum traheret per freta manibus
Quis desiderio sit pudor aut modus
Albi ne doleas plus nimio memor
Nolis longa fere bella munantie
Extremum tanaim si biberes lice
Inclusam donaen turris et cura
Diuis arte bonis optime romule
Jam veris comites que mare temperent

Hoc duobus metris vez Asclepiadeo choriambico et Gliconico scripsit diuus Ambrosius de sanctis martyribus illum hymnum.

Sanctorum meritis inclita gaudia

Est etiam alius hymnus de eukaristia.

Sacris solemniis iuncta sunt gaudia

Qui tñ hũc scripsit pedũ mẽsurã et metrũ naturã nõ curãs Alcaicũ tñi numerũ seruauit. Est etiam alius hymnus de assumptione diue virginis marie.

O quam glorifica luce choruscas.

Uideret hic hymnus Asclepiadio carmie cõtextus sed cõtra illius metri us-

turam in postremo pede ponitur spõdeus vel trocheus pro dactilo: q̄ hic scripsit/ nullũ ducẽ secutus/ Usus est monocolo tetrastropho hoc quattuor versibus eiusdem matri inde post quartum replicatione facta.

¶ Quartum est dicolon distrophon Constans dactilico archilochio tetrametro & endecasillabo archilochio.

¶ Dactilum phariscum tetrametrũ.

Dactilicũ tu tetrametrũ sic conde phaliscum
Quattuor herois spondeis: dactilicisue
Siue alternis: sed ternus pes sepius esto
Dactilicus: quartus spondeus fit quoqz semper

¶ Septimũ est dicolon distrophon. Primus em̄ usus est heroicus archilochius de quo superius est dictũ. Scd's phaliscus dactilicus tetrameter achatalecticus: cõstans ex quattuor pedibus heroicis vel dactilicis vel spondaicis vltimus tamẽ semp spondeus erit. Tertius sepius dactilus sic scanditur.

Lauda/bunt ali/i cla/ram rhodon/ aut myti/lenen.
Aut ephe/sum bima/ris de co/rinthi.

¶ Scribit hoc metro quattuor odas.

Laudabunt alii claram rhodon aut mytilenen.
Albus vt obscuro detergit nubila celo.
Te matris et terre numeroqz carentis harene
Quid tibi vis mulier nigris dignissima barthis

¶ Choriãbicũ aristophanũ monometrũ.

Carmen aristophanis choriambum cõditur apte
Ex pedibus binis & erit primus choriambus
Bacchius (arbitrio) fiet amphibrachus de secũdus

¶ Choriambicum alcaicũ trimetrum.

Alcei trimetrum choriambium condere carmen
Sic debes: primo tu pone secundum epitritum
Hinc binos choriambos: bacchius vltimo esto
Amphibrachum de loces illius sub vice sepe.

¶ Octauum est dicolon distrophon: primus versus est choriambicus aristophanis constans choriambo & amphibrachio siue bacchio et sic scãditur. Lydia dic/ p oẽs. Sequẽs est choriambicus alcaicus trimeter constans epitrito scd'o: duobus choriambis & amphibracho siue bacchio sic scanditur. Te deos o/ro sibarum/ cur properas/ amando hoc metro hanc oden solam scripsit.

Lydia dic per omnes
Te deos oro sibarim cur properas amando

❡ Dactilicum alcaicum trimetrum.

Alcaicum trimetrum carmen sic dactilicum fit
Ex binis iambis: vel sic spondeo et iambo
Huic penthimemeti post dactilicisq; duobus

❡ Iambicum archilochium trimetrum hypercatalecticon.

Archilochi iambum fit hypercatalecticon apte
Sic dimetrum: primo pede spondeum vel iambum
Ponas spondeum terno: iambumq; secundo
Et semper quartus sit iambus pyrrhichius ve
Postremo semper ponatur sillaba abundans

❡ Dactilicū pindaricū tetrametrum.

Pindaricum tu dactilicū fac tetrametrū sic
Dactilicis binis necnon binisq; trocheis

❡ Nonū est tricolon tetrastrophon primi duo versus sunt dactilici alcaici trimetri catalectici. Constant aūt duobus iambis: vel spondeo & iābo cesura: duobusq; dactilis. Tertius est archilochius dimeter hypercatalecticus constans ex primo pede iambo vel spondeo: scđo iambo tertio spōdeo: quarto iambo vel pyrrhichio deinde sillaba abundans. Quartus est pindaricus dactilicus tetrameter constās duobus dactilis et duobus spondeis & sic scanditur.

Vides/ vt al/ta/ stet niue/ candidum
Sora/cte nec/ iam/ sustine/ aut onus
Silue/ labo/rantes/ gelu/que/
Flumina/ constite/rint a/cuto

❡ Scripsit hoc metro trigintanouem odas.

Vides vt alta stet niue candidum
O matre pulcra filie pulcrior
Velox amenum sepe lucratilem
Musis amicus tristiciam et metus
Natis in vsum leticie stiphis
Icti beatis non arrhum inuides
Quid dedicatum poscit apollinem
Parcu deorum cultor et infrequens

turam in postremo pede ponitur spōdeus vel trocheus pro dactilo: q̄ hic scripsit/ nullū ducē secutus/ Usus est monocolo tetrastropho hoc quattuor versibus eiusdem matri inde post quartum replicatione facta.

¶ Quartum est dicolon distrophon Constans dactilico archilochio tetrametro et endecasillabo archilochio.

¶ Dactilum phariscum tetrametrū.

Dactilicū tu tetrametrū sic conde phaliscum
Quattuor herois spondeis: dactilicisue
Siue alternis: sed ternus pes sepius esto
Dactilicus: quartus spondeus fit quoqz semper

¶ Septimū est dicolon distrophon. Primus enī versus est heroicus archilochius de quo superius est dictū. Scd̄s phaliscus dactilicus tetrameter achatalecticus: cōstans ex quattuor pedibus heroicis vel dactilicis vel spondaicis ultimus tamē semꝑ spondeus erit. Tertius sepius dactilus sic scanditur.

Lauda/bunt ali/i cla/ram rhodon/aut myti/lenen.
Aut ephe/sum bima/ris de co/rinthi.

¶ Scribit hoc metro quattuor odas.

Laudabunt alii claram rhodon aut mytilenen.
Albus vt obscuro detergit nubila celo.
Te matris et terre numeroqz carentis harene
Quid tibi vis mulier nigris dignissima barthis

¶ Choriābicū aristophanū monometrū.

Carmen aristophanis choriambum cōditur apte
Ex pedibus binis et erit primus choriambus
Bacchius (arbitrio) fiet amphibrachus de secūdus

¶ Choriambicum alcaicū trimetrum.

Alcei trimetrum choriambium condere carmen
Sic debes: primo tu pone secundum epitritum
Hinc binos choriambos: bacchius vltimo esto
Amphibrachum de loces illius sub vice sepe.

¶ Octauum est dicolon distrophon: primus versus est choriambicus aristophanis constans choriambo et amphibrachio siue bacchio et sic scāditur. Lydia dic/p oēs. Sequēs est choriambicus alcaicus trimeter constans epitrito scd̄o: duobus choriambis et amphibracho siue bacchio sic scanditur. Te deos o/ro sibarum/cur properas/amando hoc metro hanc oden solam scripsit.

Lydia dic per omnes
Te deos oro sibarim cur properas amando

¶ Dactilicum alcaicum trimetrum.

Alcaicum trimetrum carmen sic dactilicum fit
Ex binis iambis: vel sic spondeo et iambo
Huic penthimemeri post dactilicisꝫ duobus

¶ Iambicum archilochium trimetrum hypercatalecticon.

Archilochi iambum fit hypercatalecticon apte
Sic dimetrum: pꝛimo pede spondeum vel iambum
Ponas spondeum terno: iambumꝫ secundo
Et semper quartus sit iambus pyꝛrhichius ve
Postremo semper ponatur sillaba abundans

¶ Dactilicū pindaricū tetrametrum.

Pindaricum tu dactilicū fac tetrametrū sic
Dactilicis binis necnon binisꝫ trocheis

¶ Nonū est tricolon tetrastrophon primi duo versus sunt dactilici alcaici trimetri catalectici. Constant aūt duobus iambis: vel spondeo ⁊ iābo cesura: duobusꝫ dactilis. Tertius est archilochius dimeter hypercatalecticus constans ex pꝛimo pede iambo vel spondeo: scđo iambo tertio spōdeo: quarto iambo vel pyrrhichio deinde sillaba abundans. Quartus est pindaricus dactilicus tetrameter constās duobus dactilis et duobus spondeis ⁊ sic scanditur.

Vides / vt al / ta / stet niue / candidum
Soꝛa / cte nec / iam / sustine / aut onus
Silue / labo / rantes / gelu / que /
Flumina / constite / rint a / cuto

¶ Scripsit hoc metro trigintanouem odas.

Vides vt alta stet niue candidum
O matre pulcra filie pulcrioꝛ
Velox amenum sepe lucratilem
Musis amicus tristiciam et metus
Natis in vsum leticie stiphis
Icti beatis non arthum inuides
Quid dedicatum poscit apollinem
Parcu deoꝛum cultoꝛ et infrequens

O diua gratum que regis antium
Nunc est bibendum nunc pede liberto
Motum ex metello consule ciuicum
Equam memento rebus in arduis
Nudum subacta ferre iugum valet
O sepe mecum tempus in vltimum
Non semper imbres nubibus hispidos
Quid bellicosus cantabar et scytes
Ille et ne fasto te posuit die
Heu heu fugaces posthume posthume
Iam pauca aratro iugera regie
Cur me querelis examinas tuis
Bacchum in remotis carmina rupibus
Non vsitata nec tenui ferar
Odi prophanum vulgus et arceo
Angustam amice pauperiem pati
Descende celo et dic age tibia
Iustum et tenatam propositi virum
Celo tonantem credimus iouem
Delicto maiorum numeritos lues
Eli vetusto nobilis ab lamo
O nata mecum consule manlio
Celo supinas si tuleris manus
Uix est puellis nuper idoneus
Tirrhena regum progenies
Qualem ministrum fulminis alitem
Ne forte credas interituraque
Que cura patrum queue quiritium
Phebus volantem prelia me loqui

Alcaicū coriambicū pentametrum.

Penthametrum alcei coriambum conficies sic
Spondeo atque tribus choriambis pyrrhichioque

¶ Decimū est monocolon Choriābicū alcaicū penthametrū cōstans ex spondeo tribus choriambis ⁊ pyrrhichio. hoc metro tris odas scripsit sic scanditur.

Tu ne/quesieris/scire nephas/quē michi quē/tibi
Nullam/varre sacra/vite prius/seneris ar/borem
O cru/delis adhuc/⁊ veneris/muneribus potens.

¶ Iambicū trimetrum archilochiū.

Archilochi iambū dimetrū primo amphimacro fit
Et binis iambis vel spondeus sit vternis

¶ Iābicū trimetrū hypponactiū catalecticon.

Hypponacteū dimetrū catalecticon esto
Iambū: ex quinis iambis: quis sillaba abundans
Additur: imparibusq; locis spondeusq; aliquando

¶ Undecimū est dicolen distrophō ꝑmus ꝟsus est Iābicus archilochius dimeter acatalecticus ꝯstat ei amphimacro ⁊ duobꝫ iābis siue alterno spōdeo Sequēs versus est iābicus trimeter hipponactius catalecticus. Cōstat aūt qnq; iambis: ⁊ sillaba superante hoc metro solam vnā oden scripsit que sic scanditur.

Non ebur/neq; au/reum
Mea/rem/det in/domo/lacu/nar.

¶ Sapphicū alcaicū trimetrū ionicum.

Sapphicū alcaicū trimetrū ionicūq; a minori
Conficitur solis tribus a ionicisq; minori

¶ Duodecimū est monocolō carmē ionicū sapphicō a minori trimetrū acatalecticum. Cōstās tribus ionicis a minori hoc metro solā vnā oden scripsit q̄ sic scādit.

Miseratum est/ne amori/dare ludum

¶ Dactilicū archilochium dimetrum

Dactilicum dimetrum catalecticon archilochi fit
Dactilicis binis post quos sit sillaba abundans.

¶ Tertiūdecimū est dicolen distrophō. ꝑmus ꝟsus est heroicus hexameter de q̄ supradiximus. Scd's est dactilicus archilochius dimeter catalecticus. Constans duobꝫ dactilis ⁊ sillaba superāti: hoc metro scripsit solā vnā oden q̄ sic scanditur.

Diffu/gere ni/ues rede/unt iā/gramina campis
Arbori/busq; co/me

¶ Iambicum hipponactium trimetrum acatalecticon.

Hypponacteũ iambũ trimetrũ acatalecticon illud
Precipue ornatum senis quod constat iambis
Sedibus imparibus recipit spondeũ aliquando

¶ Iambicũ archilochiũ dimetrũ acatalecticon.

Archilochi iambũ dimetrũ acatalecticon illud
Quattuor ex iambis constans apprima venustum
Sedibus imparibus recipit spondeum aliquando

¶ Quartũdecimũ est dicolon distrophõ: primus versus est iãbicus hypponactius trimeter acatalecticus precipue ornatus est q̃ sex iãbis cõstat: sic scãdit. Bea/tus il/le qui/ procul negocijs. Admittit tñ quĩq spondeũ in locis imparibus vt in illo. Lupis et a/gnis quã/ta sor/tito/ob/tigit. Sequẽs est iãbicus archilochius dimeter acatalecticus constãs: quattuor iãbis et ille apprime venustus qualis est hic sequẽs. Magis/ve rhom/bus aut/scari. Recipit tñ in locis imparibus spondeũ vt in illo. Malue/sa/lu/bres cor/pori his duobus iambicis scripsit odas decem.

Ibis liburnis inter alta nauium
Beatus ille qui procul negocijs
Parentis olim si quis impia manu
Lupis et agnis quanta sortito obtigit
At o deorum quicquid in celo regit
Quid immerentes hospites vexas canis
Quoquo celesti ruitis aut cur dexteris
Rogare longam puditam te seculo
Quando repostum cecubum ad festas dapes
Mala soluta nauis erit alite.

¶ Iambici metri duo gña. altera de quo diximus supra quo vsi sũt recẽtiores alterũ apud vetustissimos comicos tragicos in vsu fuit qđ testat horatius hũc socci sũpsere pedẽ grãdesq cothurni/ primusq hoc carmĩe scribere cepit archilochus de quo idẽ archilochũ proprio rabies armauit iãbo. huic archilocho licãbes ciuis lacedomonius neobosen filiã despõsauit: qua postea negata / idignatus archilochus in patrẽ & filiã iãbicis carminibus ita mordaciter inuectus est: vt pr̃ ipatiẽs cõtumeliarũ morte iambos illius vitare studuit. Nam ad laqueũ cõfugit seipsum suspẽdit. vñ Ouidius in ibin. Tincta licãbeo sanguine tela ferã. Erat aũt archilochus poeta parius. Iãbicũ carmẽ est maledicũ. a iãbimin qñ est maledicere vt scribit diomedes. Alij a tapto grece qđ est noceo. Alij a iãbizo qđ apud antiquos dicebat contumelior vitupero violo. Inde iãbographus q̃ iambicis carminibus scribit apud grecos precipui huius carminis scriptores fuerunt Archilochus et hypponax apud romanos autẽ Lucillus & Catullus. Scribit priscianus veteres comicos ac tragicos latinos in iambico oĩbus in locis indifferenter posuisse quinq pedes. videlicet iambum tribrachum anapestũ dactilum & spondeum: sed vltimo

loco iambum vel pyrrhichium solum de quo latius paulo inferius dicemus.

¶ Jambico archilochio dimetro (de quo superius diximus) scribuntur etiã quos sancta canit ecclesia sexaginta decẽ hymni. Jn locis imparibus immiscetur quã-doq3 pyrrhichius et trocheus contra illius metri legem. Et sunt monocoli extra-strophi: quia post quartum quemq3 versum fit replicatio eiusde3 metri et sunt isti qui sic scanduntur.

O lux/bea/ta tri/nitas
Conditoꝛ alme siderum
Adesto sancta trinitas
Eterne rerum conditoꝛ
Magne deus potentie
Summe deus clementie
Telluris ingens conditoꝛ
Tu trinitatis vnitas
Celi deus sanctissime
Deus creatoꝛ omnium
Lucis creatoꝛ optime
O satis rerum conditoꝛ
Rectoꝛ potens verax deus
Rerum deus tenax vigoꝛ
Audi benigne conditoꝛ
Summe largitoꝛ pꝛemii
Chꝛiste redemptoꝛ omniũ
Consoꝛs paterni luminis
A patre vnigenitus
A solis oꝛtus cardine
Saluatoꝛ mundi domine
Te lucis ante terminum
Splendoꝛ paterne gloꝛie
Plasmatoꝛ hominis deus
Pꝛimo dierum omnium
Rerum creatoꝛ optime
Ecce tempus idoneum
Jesu/quadꝛa/gena/rie.
Jesu saluatoꝛ seculi
Jesu nostra redemptio
Jam xp̃s astra ascenderat
Jesu saluatoꝛ seculi
Jesu redemptoꝛ omnium
Jesu coꝛona virginum
Nũc sancte nobis spiritus
Veni creatoꝛ spiritus
O glorioſa femina
Quẽ terra ponthus ethera
Eterne rex altissime
Xp̃e qui lux es et dies
Ex moꝛe docti mistico
Ad cenam agni pꝛouidi
Auroꝛa lucis rutilat
Sermone blando angelus
Jam lucis oꝛto sidere
Somno refectis artubus
Ales diei nuncius
Clarum decus ieiunii
Impleta gaudent viscera
Exultet celum laudibus
Verbũ supernũ pꝛodiens
Jesu dulcis memoꝛia
Jesu amatoꝛ clementie
Exultet coꝛ pꝛecoꝛdiis

Tu christe nostrũ gaudiũ
Ueni redemptoꝛ gentium
Uerbũ supnũ pdiẽs: a pr̃e
Uox clara ecce intonat
Uexilla regis pꝛodeunt
Martir dei qui vnicum
Deus tuoꝛum militum
Rex glorioſe martyꝛum

In anne puerperio
Nox et tenebꝛe ⁊ nebula
Lux ecce ſurgit aurea
Eterna celi gloꝛia
Choꝛus noue hieruſalem
Tu xp̄e noſtrum gaudiũ
O nata lux de lumine
Celeſtis foꝛmam gloꝛie.

¶ Sũt etiã aliĳ hymni: q̃ iãbico hypponactio trimetro acatalectico monocolo decurrere vident: ſed cõtra illius metri naturam recipiũt locis imparibus aliqñ trocheũ in paribus aũt spondeũ vel pyrrhichiũ aliqñ trocheũ: ſed q̃ hoc ſcripſerunt ſillabarum numero ſeruato pedum legem non curabant: ſic ſcanduntur.

Annu/e chriſ/te ſe/culo/rum do/mine
Aure/a lu/ce et/ deco/re ro/ſeo

¶ Trochaicum dimetrum alcinauium acatalecticon.

Trochaicũ dimetrũ acatalecticon alcinaueum
Quattuoꝛ ex puris debet conſtare trocheis

¶ Aliĳ p̃terea ſunt hymni q̃ trochaico dimetro alcinaueo acatalectico ĩcedere vident: ſed q̃ eos edidit huius metri naturã neutiq̃ obſeruauit: ĩmiſcet enĩ in oĩbus locis tã ſpõdeũ iambũ q̃ pyrrhichiũ: ⁊ ſynalephã ⁊ ecclipſim non admittit. Trochaicũ alcinauiũ dimetrũ acatalecticũ cõſtat ex quattuoꝛ trocheis ⁊ ſic ſcanditur. Quos vi/des ſe/dere/celſo. hoc metro videtur hi conſcripti de beata anna.

In an/ne pu/erpe/rio.
Felix/anna/pꝛe a/liis.

¶ Trochaicũ dimetrũ catalecticõ euripideũ.

Trochaicum dimetrum catalecticon euripideum
Semipede adiuncto. de ternis eſto trocheis.

¶ Trochaicum dimetrũ catalecticũ euripidiũ conſtat ex tribus trocheis ⁊ ſemipede: hoc eſt ſillaba ſuperante.

¶ Trochaico alcinaueo (de quo diximus) ⁊ hoc trochaico euripidio hymni ſequẽtes vident incedere: ſed q̃ eos ſcripſerũt (vt in aliĳs hymnis) nõ pedũ mẽſurã: ſed ſillabarũ numerũ (vt ſepius diximus) obſeruãt. Confundunt enĩ alios pedes indifferenter nunc iambũ nunc ſpondeũ nunc pyrrhichiũ. ſic ſcanduntur.

Pange/lingua/gloꝛi/oſi
Pꝛeli/um cer/tami/nis

¶ Et dicuntur dicoli distrophi versus: q̄r post sc̄dm quēcq̄ versum fit replicatio primus versus acatalecticus q̄ perfecto fine clauditur. Sc̄ds est catalecticus q̄ in fine deest sillaba que perficeret carmen hoc modo incedunt sequentes.

Pange lingua gloriosi
Corporis misterium
O maria noli flere
Collaudemus magdalene
Estimauit hortulanum
Urbs beata hierusalem
Tibi christe splendor patris
Sancte dei preciose
Christe miles gloriosus
Festum matris gloriosi
Mundi salus affutura
Lustra sex qui iam peracta
Crux fidelis inter omnes

¶ Jambicū dimetrū anacreontiū catalecticon.

Jambicum fit dimetrum catalecticon annacreontis
Ex ternis iambis: post quos sit sillaba iuncta

¶ Jābicū trimetrū catalecticō anacreontiū ꝯstat ex tribꝫ iābis ⁊ sillaba sic scādit Preceps/amo/re se/no. hoc metro ⁊ trochaico dimetro alcinauio acatalectico incedere vt ille hymnus. Cultor dei memēto. ⁊ dr̄ dicolos tetrastrophos: q̄r duo p̄mi versus sūt anacrōtiij iābici. ⁊ duo posteriores trochaici alcinauij: sed in sc̄da replicatiōe solo iābico anacreōtio p quattuor ꝟsus vtitur. In replicatiōibus sequentibus (nullo ordine seruato) hec metra inuicem confundit hoc modo scanditur.

Cultor/dei/memen/to
Te fon/tis et/laua/cri
Rorem/subi/isse/sanctum
Te cris/mate/inuo/natum

¶ Trochaicū dimetrum ithiphalicum brachicatalecticon.

Trochaicum dimetrum brachicatalecticon apte
Fertur ithiphalicum ternis constare trocheis.

¶ Trochaicũ dimetrũ ithyphalicũ bacchicũ catalecticon dicitur illud quod cõstat ex tribus trocheis vt bacche/iunge/tigres. hoc metro hymni sequẽtes sunt scripti qui sic scanduntur.

Aue/maris/stella.

Aue/mater/anna.

¶ Et sunt monocoli tetrastrophi: q: post quartũ quẽq: versũ fit replicatio hec de hymnis collegimus. ¶ De odis quas sequẽtias appellant: qm̃ pauce ac potius nulle debitã metri mensurã cõplectunt: de iis aliquid precipere omittimus.

¶ Iambicũ sapphicũ acatalecticon.

Sapphicũ est dimetrũ iambũ acatalecticon apte

Heroa pentimemeri: iambisq: quaternis

¶ Quintũdecimũ est dicolon distrophõ primus versus est hipponactius trimeter acatalecticus de quo paulo ante diximus hoc mõ. Pecti/nichil/me si/cut an/tea/iuuat. Scđs est sapphicus iãbicus dimeter acatalecticus cõstans heroica pentimemeri. et quattuor iambis hoc modo. scribere/versicu/los amo/re per/cussum/ graui hoc metro hanc oden dumtaxat scripsit.

Pecti nichil me sicut antea iuuat

¶ Iambicum archilogium heroicum.

Heroum iambũ sic archilochi dimetrum fit

Quattuor ex iambis. hinc dactilicisq: duobus

(Heroa vt pentimemeris) dehinc sillaba detur.

¶ Sextũdecimũ est dicolõ distrophõ. primus versus est heroicus. hoc mõ horrida tẽpe/stas ce/lũ cõ/traxit ⁊/ignes Sequẽs ẽ archilochius iãbicus heroicus cõstãs dimetro iãbo duobus dactilis cũ sillaba superãte vt pẽtimemeri heroica. hoc mõ scãdit. Niues/q; de ducũt/iouẽ/nũc mare/nũc silue. Ubi diligẽter attẽdas vltimũ dactilũ nũc silue apprime licenter esse positũ. Nã silue trisillabũ fecit Horatius. Qđ priscianus ⁊ post eũ. Tortellius affirmat: scripsit hoc metro vnã oden.

Horrida tempestas celum contraxit ⁊ ignes

¶ Septimũdecimũ est dicolon distrophon primus versus est heroicus hoc mõ. Mollis in/ertia/cũ tan/tã dif/fuderit/imis. Scđs iãbicus archilochius dimeter acatalecticus de quo supradictũ est hoc modo scãditur. Obli/uio/nem/sensibus. scribit hoc metro duas odas.

Mollis inertia cum tantum deffuderit imis

Nox erat et celo fulgebat luna sereno.

¶ Duodeuigesimũ est dicolon distrophon primus versus est heroicũ hoc modo: altera/iã bel/lis/teri/turci/vilibus/etas. Alter iãbicus hypponactius trimetrus acatalecticus de quo supra dictũ est hoc mõ scãdit. Suis/et ip/sa ro/ma/vi/ribus ruit: scripsit hoc metro vnam dumtaxat oden.

Altera iam bellis teri turci vilibus etas

¶ Vñ vigesimũ est monocolõ. Cõstans iãbico hypponactio trimetro acatalectico: de quo diximus: hoc modo scandit. Ia ief/fica/ci do/manus/sciẽ/cie. hoc metro hanc solam oden scripsit.

Jam iam efficaci do manus scientie.

¶ Habes iam candide lector: de omnium genere metrorum quo vsus est horatius flaccus.

¶ De comedia et tragedia.

¶ Comedia (vt inquit diomedes) est priuate ciuilisq3 fortune siue periculo vite cōprehensio: dicto apo ten comen. Come enim greco appellātur pagi. id est cōuenticula rusticorū. Ita iuuentus (vt ait varro) attica circa vicos ire solita est. Et questus sui causa hoc genus carminis pronunciabat. Nam postq̄ athenas ex agris cōmigratum est: et hi ludi constituti sunt sicut rome campitalicij ad cauendū prodibant: et ab vrbana come: et oda comedia dicta est.

¶ De poetis comicis.

¶ Poete primi comici fuerunt. Sussarium Rullus: ꝛ magnes. Hi veteris discipline ioculatoria / quedam minus scite et venuste pronunciabant. Secunda etate fuerunt Aristophanes. Eupolis. et Cratinus: qui ꝛ principium vicia sectati acerbissimas comedias composuerunt. Tertia etas fuit menandri perynthie et philomonis: qui oēm acerbitatē comedie mitigārunt atq3 multiplicia argumēta grecis erroribus secuti sunt. Ab his romani fabulas transtulerunt. Et constat apud illos primo latino sermone comediam linium andronicū scripsisse huic plautū et Terentiū sub secutos Tragedia (vt idem ait) est heroice fortune in aduersis cōprehensis. Tragedia vt quidem voluit dr̄ a tragos q̄ est hircus ꝛ ode. id est cantu qm̄ olim autoribus tragicis: tragos. i. hircus premiū cautus ꝓponebatur q̄ liberalibus die festo libero patri ob hoc ipsum immolabat: qꝛ vt varro hirci depascūt vitē. vn̄ Horatius in arte poetica Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum Mox etiā agrestes nudauit. Alij putāt a fece: quā grecoꝝ quidā trigon appellāt tragediā nolatā per mutationem litterarū i videlicet in a qm̄ olim nondū ꝑsonis a thespide aut thespi repertis talis fabulas permitti ora: fecibus agitabāt vt rursum horatius testatur. Ignotum tragice genus inuenisse camene dicitur et plaustris vexisse poemata thespis. Que canerent agerentq3 puncti fecibus ora.

¶ De comedie et tragedie differentia.

¶ Comedia et tragedia differunt: qm̄ in tragedia intro ducuntur duces heroes reges in comedia humiles atq3 priuate persone. In illa lucius: exilia: cedes. In hoc amores virginū raptus. Deinde qd̄ illa frequēter ꝛ pene semper dātur rebus letis exitus tristes ꝛ liberoꝝ fortunarūq3 priorum in penis admissio: tristicia nāq3 tragedie propium est. Ideo euripides petenter archilao rege vt de se tragediā scriberet Abiunt ꝛ precatus est ne accideret archilao aliquid tragedie propium ostendent nichil aliud esse tragediam q̄ miseriarum comprehensionem.

¶ De metris quibus comici et tragici scripserunt.

¶ Metro iambo scripserūt tā comici ꝙ tragici vt testat̄ priscianus ī opere suo de comicis versibus. Cum nō solū Terentius. sed plautus etiā Ennius Acciusqꝫ et Neuius pacuuius turpiliusqꝫ ⁊ oēs tā tragedie ꝙ comedie latine veterꝫ scriptores: eodē metri mō iambici sunt vsi: vt in oībꝫ locis indifferēter ponerēt qnqꝫ pedes. i. iambū anapestū dactilū spōdeū. absqꝫ postremo loco vel iābū vel pyrrhichiū oīno posuisse inueniunt̄. Mirer quosdā abnegare: ī terētij cōmediis metra: vel ea quasi archana quedā: ⁊ ab oībus doctis semota sibi solis esse cognita affirmare. Qđ vt vel imperitie vel irrogātie viciū effugiamus: breuiter de supradictis metris autoꝝ testimoniū ⁊ vetustissimoꝝ afferamus. Sciendum est igitur qđ iambici versus vel monometri sunt ex duobꝫ pedibus simplicibus cōiūcti vel dimetri ex quattuor pedibus. vel trimetri ex sex. vel tetrametri ex octo. Nā pentametri ex decē. vel hexametri ex duodecim rarissime inueniunt̄. Ergo trimetris et tetrametris frequētius vtūtur comici. Aliis vero raro. ⁊ in medio dispersis ꝓnūciatiōis rythmice cā/ ⁊ distinctiōis ideo aūt spōdeum vel dactilum: in secūdo loco vel quarto posuerūt, quod inuenerunt etiam apud grecos vetustissimos. q̄uis tñ raro fieri hoc idem s: ꝙꝙ rarissime necessitate carminis vim consonantis amittit apud comicos hec autem frequentia dactili et spondei facit vt pene dissoluta pro pedestri similis esse videantur personarum sermocinacio. hec priscianus.

¶ Iambici metri (vt inquit Sṫ pōtinus) duo sunt gñā. alterū apud vetustissimos comicos tragicosqꝫ in vsu fuit. Qđ testat̄ horatius. Hunc socci sumpsere pedem grandesqꝫ cothurni. Primusqꝫ hoc carmine scribere cepit Archilochus de quo idē archilochū ꝓprio rabies armauit iambo altero aūt minores vsi sunt.

¶ Vetus iābicū comicū ac tragicum dr: hoc autem ꝓprie purū trimetrū appellat̄ suscipitqꝫ tres pedes inuicem mutatos iambum pyrrhichiū et spondeum nec nisi raro apud veteres in vsū fuit atqꝫ vetus iābicū in sedibus imparibus hoc est prima terna ⁊ qnta/ qnqꝫ pedes scripsit dactilū spōdeū choriū siue trocheū anapestū et a quo noīatur iambū. In sedibus paribus hoc est secūda ⁊ quarta anapestum choriū ⁊ iambū: sexta sedes ⁊ si varie vsurpet̄: ꝓprie tñ iambum vel pyrrhichium requirit. Nouū aūt in primo tertio quinto pede iambicū aut spōdeū recipit in secundo quarto iambū in sexto iambū vel pyrrhichiū. Illud diligēter aīaduertēdū est metrū ab eo pede ex quo precipue ꝯstat vocari: neqꝫ tñ eo solo perfici sed alios pedes suscipere. Optimū tā esse iambū quod vno pedum genere hoc est iambo quo nominatur constat.

¶ De scansione metroꝝ comicorum.

¶ Cū comici ⁊ tragici nūc monometro iābico: nūc dimetro: nūc trimetro: aut tetrametro vtunt̄: restat vt de eoꝝ scāsione aliqđ dicamus. Et primo de trimetro iābico hypponactio: quo primū vsus est Terētius comicus in prologo andrie sic.

¶ De trimetro iambico hypponactio.

¶ Poe. iambus. ta cū. iābus. primaui. dactilus. mad scri. spōdeus. bendap. spōdeus pulit pyrrhichius. In hoc iambico trimetro multe fiunt elisiones. p. synalepham et ectlipsim sicut ⁊ alibi quare in comicis scandendis oportet hoc precipue annotare: diligens lector.

¶ De iambico trimetro hypponactio et dimetro archilochio.

¶ Uos i/spōdeus/ite in/iābus/traffer/spōdeus/tabi/iābus/te/so/pyrrhichius/sis/iambus. Ades/iambus/dum pan/spondeus/cis te/spondeus/volo/iambus/vel pyrrhichius.

¶ De monometro iambico.

¶ Imma/trocheus/liud/iambus. Hoc aduertendū q̄d comici trocheū loco iābi sepius admittunt vt diximus.

¶ De tetrametro.

¶ Quid est/iambus/qd ti/chorus bi me/pyrrhichius/ars es/spōdeus fice/pyrrhichius/rhoc pos/spondeus/fit am/iambus plius pyrrhichius.
¶ Illud annotandū comicos nō idē metrum continue seruare: sed nunc monometrum aut dimetrum: nunc vero trimetrum aut tetrametrum secūdum varios sermonis affectus.

¶ Finis.

¶ Explicit whyttintoni editio: nuper Impressa Londoñ. per me Richardum pynson in vico anglice nuncupato (the Flete strete) in intersignio Georgii commorantem. Anno domini. M. CCCCC. xx.

Richard pynson